

Analiza potreba i resursa za rodno osjetljiv program prevencije nasilja s muškim migrantima i izbjeglicama

Izvještaj za Hrvatsku

Project: FOMEN: Focus on MEN: Gender Based Violence Prevention
Work with Male Refugees and Migrants (REC-RDAP-GBV-AG-2018
– 856614)

Projektni tim DPP-a: Dean Ajduković, Martina Čarija i Dragan Jusupović

Društvo za psihološku pomoć (DPP)

10 000 Zagreb, Kneza Mislava 11

lipanj 2020.

Ova publikacija nastala je uz financijsku potporu Programa za prava, jednakost i državljanstvo
Europske unije i Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost projektnog tima i ni na koji način ne odražava
stavove Europske komisije ili Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske.

Co-funded by the EU

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
Ured za udruge

Sadržaj

1. Uvod	3
2. Situacija u državi	3
2.1. Statistika imigracija	3
2.2. Imigracijska politika	9
2.3. Rodno uvjetovano nasilje	11
2.4. Zdravstvena zaštita	14
3. Cilj, metode i uzorak procjene potreba	15
3.1. Fokusne grupe	15
3.2. Intervjui	16
3.3. Kvantitativno istraživanje	16
4. Rezultati kvalitativnog i kvantitativnog istraživanja	21
4.1. Potrebe i interesi muških izbjeglica i migranata	21
4.2. Zahtjevi i metode preventivnog programa za muške izbjeglice i migrante	22
4.3. Primjeri dobre (i loše) prakse u prevenciji nasilja kod muških izbjeglica i migranata	30
4.4. Potrebe stručnjaka u radu na prevenciji rodno utemeljenog nasilja s muškim izbjeglicama i migrantima	31
5. Sažetak i preporuke	34
5.1. Rodno osjetljiv rad na prevenciji nasilja s muškim migrantima i izbjeglicama	34
5.2. Program jačanja kapaciteta stručnjaka	37
6. Bibliografija	39
7. Prilozi	40
Prilog 1: Informacije za sudionike i Obrazac informirane suglasnosti	41
Prilog 2: Predložak s ključnim pitanjima	43
Prilog 3: On-line upitnik	45

1. UVOD

Projekt "Fokus na muškarce: rad na prevenciji rodno uvjetovanog nasilja s muškim izbjeglicama i migrantima" ("*FOcus on MEN: gender-based violence prevention work with male refugees and migrants*", FOMEN) dvogodišnji je europski projekt financiran iz Programa o pravima, jednakosti i građanstvu Europske unije (projekt N° REC-RDAP-GBV-AG-2018 - 856614). Vode ga partnerske organizacije sa sjedištem u šest europskih zemalja, a koordinator je "Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark (VMG)" u Austriji. Cilj projekta je promocija inovativnih pristupa u prevenciji rodno uvjetovanog nasilja među muškim izbjeglicama i migrantima, s fokusom na izbjegavanje dvostruke diskriminacije koju trpi ova ranjiva skupina.

Ovaj izvještaj prikazuje analizu procjene potreba i resursa za izradu programa jačanja kapaciteta za stručnjake koji rade s muškarcima izbjeglicama i migrantima te za preventivni program rodno uvjetovanog nasilja s tim muškarcima u Hrvatskoj. Izvještaj je dio radnog paketa 2 projekta FOMEN.

Analiza se temelji na empirijskoj studiji, korištenjem mješovite metode, sa stručnjacima koji rade s migrantima i izbjeglicama, kao i s onima koji rade na području roda, maskuliniteta i sprečavanja nasilja. Nalazi će koristiti razvoj programa jačanja kapaciteta stručnjaka i programa prevencije rodno uvjetovanog nasilja. Kvalitativne (fokusne grupe i intervjui) i kvantitativne (*online* anketa) metode korištene su za prikupljanje podataka od stručnjaka.

Izvještaj započinje kratkim opisom situacije u državi u vezi s migracijom izbjeglica u Hrvatskoj. Zatim se opisuju metode i uzorak stručnjaka koji su sudjelovali u istraživanju. Nakon toga slijedi prezentacija kvalitativnih i kvantitativnih rezultata procjene potreba i resursa muških izbjeglica i migranata, primjeri dobre i loše prakse te potrebe stručnjaka koji rade s muškim migrantima i izbjeglicama u programu prevencije rodno uvjetovanog nasilja. Izvještaj završava sažetkom najvažnijih preporuka vezanih uz razvoj programa izgradnje kapaciteta za stručnjake i programa prevencije rodno uvjetovanog nasilja kod muških izbjeglica i migranata.

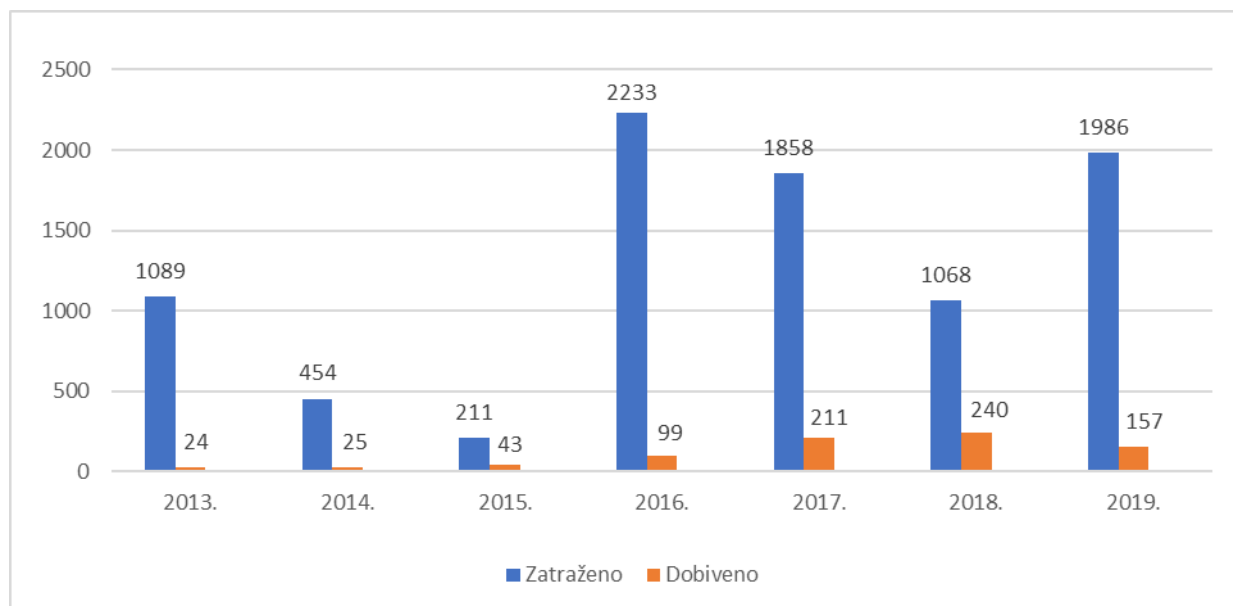
2. SITUACIJA U DRŽAVI

2.1. Statistika imigracija

Hrvatska nema tradiciju kao imigracijska destinacija. U povijesti su postojale kontinuirane i velike ekonomske migracije u druge zemlje. Početkom 20. stoljeća to su bile emigracije u Sjevernu Ameriku zbog poljoprivredne i ekonomske krize u Hrvatskoj, a nakon Drugog svjetskog rata iz političkih razloga u Južnu Ameriku, Australiju i SAD. Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina prošlog stoljeća ponovno je došlo do povećanja ekonomskih emigracija, ponajviše u Njemačku i Švedsku. Tijekom rata, koji je pratio raspad bivše Jugoslavije, humanitarne migracije obuhvaćale su izbjeglice iz Hrvatske (oko 200 000) i pristigle

izbjeglice iz Bosne i Hercegovine (oko 400 000). Značajnija imigracija izbjeglica iz neeuropskih zemalja u Hrvatsku započela je 2014. godine.

Između rujna 2015. i ožujka 2016. godine "Balkanska ruta" izbjeglica preusmjerena je kroz Hrvatsku. Tisuće izbjeglica i migranata svakodnevno je transportirano vlakovima te je više od 600 000 ljudi prošlo kroz državu. Tek je nekolicina izbjeglica zatražilo azil u Hrvatskoj, a među njima su bili i oni čija je namjera bila nastaviti put prema Njemačkoj, Nizozemskoj, Švedskoj i drugim zapadnoeuropskim državama. Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) prikuplja statističke podatke i objavljuje izvještaje o međunarodnoj zaštiti u Hrvatskoj. U posljednjih 12 godina više od 8000 ljudi zatražilo je azil u Hrvatskoj. Ukupno 799 ljudi primilo je međunarodnu zaštitu, uključujući i premještene osobe (Ministarstvo Unutarnjih poslova, Republika Hrvatska). Nakon što je Europska Unija zatvorila granice, porastao je pritisak ilegalnih migracija kroz Hrvatsku: u 2018. godini otprilike 6600 graničnih policajaca procesuiralo je 8207 ilegalnih migranata od kojih je 1068 zatražilo azil, a ostali su vraćeni u Bosnu i Hercegovinu (BiH) i Srbiju, neki su zadržani, a neki su pak vraćeni u treće države. Zemlje iz kojih su potjecali bile su Afganistan, Sirija, Iran, Irak i Alžir. Broj ljudi koji su dobili zaštićeni status u 2018. bio je otprilike 50% veći u odnosu na 2017. Od prijavitelja 2018. 50.3% bili su muškarci, 16.1% žene, 27.6% djeca, a 6% bili su maloljetnici bez pratnje (Asylum Information Database, Country Report: Croatia, 2018., prema IOM mapping report Protect, 2019.). Najveći broj zahtjeva za međunarodnom zaštitom zabilježen je u periodu od 2016. do 2019. U 2016. godini 2233 osobe zatražile su azil, u 2017. 1858 osoba, u 2018. 1068 te u 2019. godini 1986 osoba. Ovi brojevi ne pokazuju stvarnu učestalost zahtjeva zbog (nasilnih) vraćanja (*push-backs*) na granicama, koji su postali praksom 2017. i 2018. godine. Hrvatska je jako "stroga" u odobravanju međunarodne zaštite izbjeglicama. U prosjeku 9% tražitelja dobije međunarodnu zaštitu od hrvatske države. Također, broj odobrenih zahtjeva za azil je nizak zbog toga što su mnogi tražitelji azila napustili zemlju prije nego je procedura za dobivanje azila bila završena, čime se povećavala šansa da ih se kasnije vrati u zemlju u kojoj su prvi put zatražili azil. Slika 1. prikazuje, po godinama, odnos zatraženih i odobrenih zahtjeva za međunarodnu zaštitu u Hrvatskoj.

Slika 1. Zatražena i odobrena međunarodna zaštita u Hrvatskoj 2013. – 2019.

Nakon dobivanja azila mnogi migranti napuštaju zemlju i odlaze prema Zapadnoj Europi i Skandinaviji; neki se kasnije iz drugih zemalja EU vraćaju u Hrvatsku kao zemlju svog prvog zahtjeva za azil. Izbjeglice, nakon što im je odobrena međunarodna zaštita, žive raspršeni u zajednicama te je do njih teško doći i identificirati ih. Postoji i velika mobilnost diljem zemlje zbog nedostatka trajnijeg zapošljavanja, što znači da često mijenjaju adrese, telefonske brojeve, posao i raspored rada.

Hrvatska je pristala prihvatiti oko 1600 izbjeglica putem programa preseljenja i promjene boravišta; do danas je oko 250 izbjeglica ušlo u zemlju putem ovih programa (<https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/second-group-of-syrian-refugees-arrive-through-croatias-resettlement-ii-programme>, pribavljeno 1.6.2020.). Većina doseljenih ljudi također odlazi u druge zemlje zbog boljih ekonomskih prilika i prisutnosti zajednica sunarodnjaka iz istih zemalja kojih Hrvatska gotovo da i nema. Većina pridošlih izbjeglica više se ne nalazi u Hrvatskoj iako su obaviješteni od strane hrvatske vlasti da ne mogu dobiti zaštitu u bilo kojoj drugoj zemlji osim zemlji preseljenja (IOM mapping report Protect, 2019.). Procjenjujemo da se u državi nalazi ukupno oko 400 odraslih i djece koji se integriraju, od čega je vjerojatno 200 odraslih.

Hrvatska ima dva prihvatna centra za tražitelje azila, smještena u Zagrebu i Kutini, ukupnog kapaciteta za 700 osoba. U Prihvatnom centru u Kutini osigurani su posebni prostori za žene i ranjive skupine. Obitelji se drže na okupu, dok su žene, djeca bez pratnje i traumatizirani podnositelji zahtjeva smješteni u odvojenim prostorima. Međutim, neka su djeca smještena zajedno s drugim tražiteljima azila u prihvatnim centrima, uključujući djecu koja borave zajedno s muškarcima-samcima, osobama s mentalnim invaliditetom i osobama s problemima ovisnosti o drogama (AIDA, Asylum Information Database Croatia, 2018., prema IOM

mapping report Protect, 2019.). Djeca bez pratnje smještena su u domove za djecu bez roditelja ili djecu i mlade s problemima u ponašanju. Specifičan je izazov i to što mnogi punoljetni tražitelji azila, znajući da su maloljetnici bez pratnje privilegirani te da ih se ne može deportirati, navode da su maloljetni. Oni su smješteni u popravne domove za mlade kako bi se zaštitila djeca bez pratnje smještena u dječjim domovima. Ne postoji prostor u koji bi se mogli smjestiti migranti koji bi trebali proći kroz postupak utvrđivanja njihove dobi.

Ravnopravnost spolova i tražitelji međunarodne zaštite

Iako se broj tražitelja međunarodne zaštite smanjio, u 2019. godini došlo je do povećanja broja odobrene međunarodne zaštite, posebno vezano uz dobivanje azila. Odobreno je 240 azila i 25 supsidijarnih zaštita, što je najveći broj od uspostave sustava azila. Ženama se i dalje relativno lakše odobrava međunarodna zaštita nego muškarcima. S druge strane, statistika Ministarstva unutarnjih poslova pokazuje kontinuirano povećanje neregularnih (ilegalnih) migracija. Tendencija jačanja kontrole državnih granica i učinkovitog sprečavanja ilegalnih migracija, što je obveza Republike Hrvatske kao članice EU, mogla bi ugroziti nesmetan i siguran pristup sustavu azila, posebno najugroženijih skupina, kao što su žene. Pučka pravobraniteljica smatra da, prema Zakonu o međunarodnoj i privremenoj zaštiti, sve društvene skupine i pojedinci koji su u svojim domicilnim državama ugroženi kao žrtve rodno uvjetovanog nasilja imaju valjan razlog da zatraže i dobiju međunarodnu zaštitu. To se odnosi na silovanje i seksualno nasilje, spolno osakaćivanje žena, prisilan brak, nasilje u obitelji, zločine iz časti i spolnu diskriminaciju, odnosno sve oblike rodno uvjetovanog nasilja za koje države iz kojih dolaze ne pružaju efikasnu zaštitu ili ako ne kriminaliziraju i/ili procesuiraju takve zločine (Godišnji izvještaj o radu za 2019. godinu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova).

Maloljetnici bez pratnje

Mnogi maloljetnici i maloljetnici bez pratnje nisu evidentirani u službenim statistikama, poput djece koja su nezakonito protjerana natrag u susjedne države (BiH i Srbiju). Država šteti toj djeci izostavljajući ih iz službene statistike – prvenstveno ne dozvoljavajući im da ostanu u zemlji koja je sigurna, i drugo, tako što ih ne evidentira. Odbor za prava djeteta UN-a u svom je izvještaju o Hrvatskoj za 2014. godinu preporučio potrebu za stvaranjem jedinstvene središnje baze podataka. Nedostatak takve baze podataka pokazuje zanemarivanje i nedostatak zaštite djece bez pratnje od strane države. Mnoge organizacije za zaštitu ljudskih prava godinama ističu probleme sa smještanjem maloljetnika i pristupom osnovnim pravima. Tablica 1 prikazuje broj registriranih maloljetnika u Hrvatskoj, prema vremenu, dobi i spolu. Broj registriranih maloljetnika vrlo je različit svake godine, a to vjerojatno ima veze s organiziranjem prijavljivanja maloljetnika. Neki od domova za djecu s kojima DPP surađuje izjavili su da je broj maloljetnika koji su bili smješteni u njihovim prostorijama znatno veći.

Ova praksa suprotstavlja se najboljem interesu djeteta (Izveštaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje u Hrvatskoj, 2020., Centar za mirovne studije).

Tablica 1. Maloljetnici bez pratnje (2009. - 2019.)

Spol/dob	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupno
M	21	38	194	69	54	10	5	163	251	59	65	929
0-13 god.	3		3				2	15	23	11	3	58
14-15 god.	4	6	18	11	8		1	47	62	13	12	172
16-17 god.	14	32	173	58	46	10	2	101	166	35	50	640
Ž			3	1	1			1	10	5	5	26
0-13 god.								1	4	2	1	7
14-15 god.									1		2	2
16-17 god.			3	1	1				5	3	2	13
Ukupno	21	38	197	70	55	10	5	164	261	64	70	955

Tablica 2. Registrirana izbjeglička djeca bez pratnje (2018. - 2020.)

	2018.	2019.	2020.
Odluke Centra za socijalnu skrb o imenovanju posebnih skrbnika	225	281	45
Priznavanje prava na socijalne usluge za privremeni smještaj u kriznim situacijama ili organizirano stanovanje u domu socijalne skrbi osnovanom od strane Republike Hrvatske	188	256	Nema dostupnih podataka

Izvor: Izveštaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje u Hrvatskoj, 2020, Centar za mirovne studije; Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (primljeno elektroničkom poštom 4. ožujka 2020.)

Nezavisno tijelo za zaštitu dječjih prava, pravobraniteljica za djecu u svom izvještaju za 2019. godinu navodi kako su zaprimili 10 pritužbi na kršenje prava djece migranata. Te pritužbe uključuju verbalno i fizičko nasilje, uništavanje imovine i nezakonito protjerivanje u susjedne zemlje (BiH i Srbiju), bez davanja mogućnosti međunarodne zaštite u Hrvatskoj. Ona smatra da su takve radnje očito kršenje međunarodnog prava te da djecu stavljaju u štetnu poziciju i rizik od nasilja od strane grupe s kojom putuju ili policije te da djeca mogu postati žrtve trgovine ljudima.

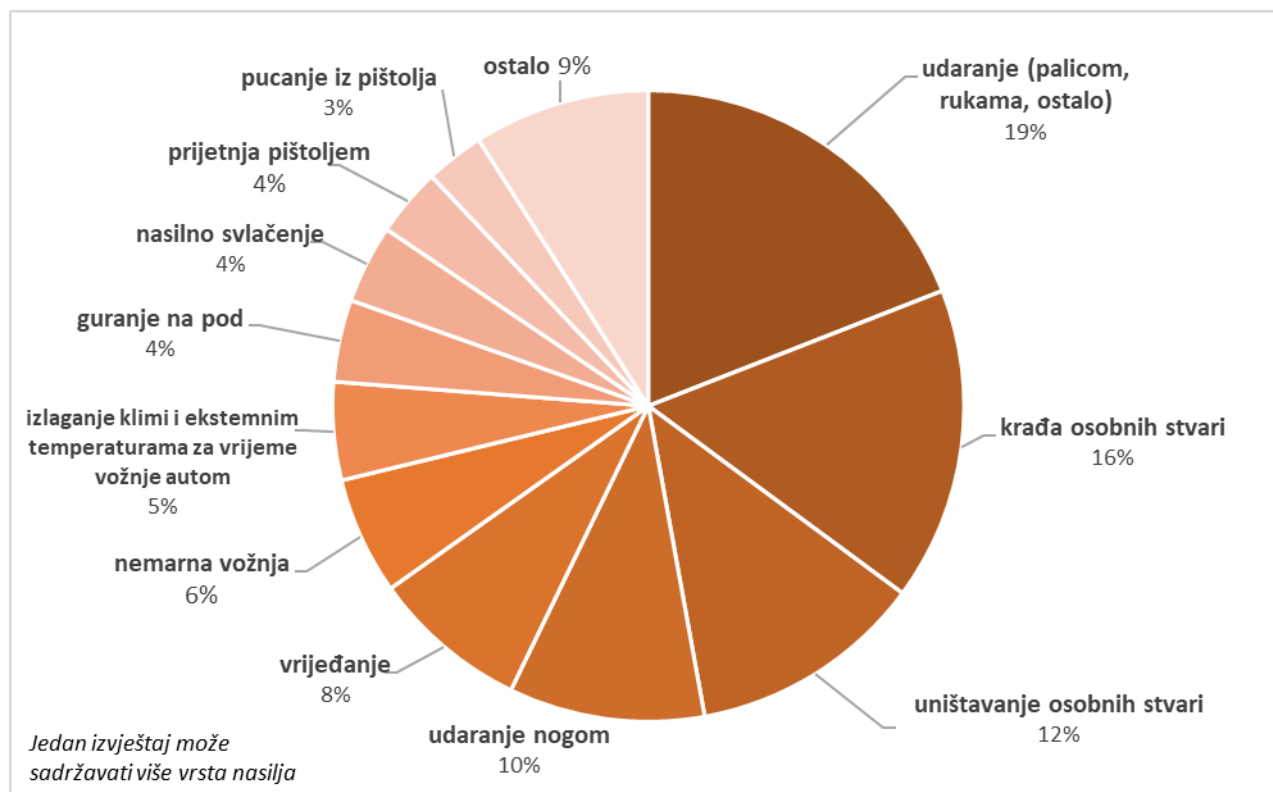
Save the Children Srbija prikuplja i objavljuje podatke koji pokazuju mnogo veći broj djece prisutne u regiji Balkana. U svojim izvještajima o nezakonitom protjerivanju i nasilju nad djecom koja prelaze granice zapadnog Balkana 1842 djece vraćeno je nazad u razdoblju siječanj - lipanj 2019. te 1127 djece u razdoblju srpanj - rujanj 2019. U ožujku i travnju 2020. bilo je manje takvih slučajeva zbog situacije povezane s pandemijom COVID-19. (Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje u Hrvatskoj, 2020., Centar za mirovne studije).

Tablica 3. Djeca i maloljetnici bez pratnje nezakonito vraćeni iz Hrvatske u BiH

	Prosinac 2019.	Siječanj 2020.	Veljača 2020.	Ožujak 2020.	UKUPNO
Djeca bez pratnje	21	20	106	10	157
Djevojčice	27	27	22	3	79
Dječaci	69	37	27	9	142
UKUPNO	117	84	155	22	378

Izvor: Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje, 2020, Centar za mirovne studije; Danska organizacija za pomoć izbjeglicama; Border Violence Monitoring Monthly Snapshots - Bosna i Hercegovina

Ono što prilično zabrinjava je 209 zabilježenih slučajeva nezakonitog protjerivanja djece i maloljetnika bez pratnje koji su uključivali fizičko nasilje i kršenje osnovnih prava. Dvije najzastupljenije vrste nasilja zabilježene u nezakonitom protjerivanju djece i maloljetnika bez pratnje su fizički napadi i krađa imovine. U 19% zabilježenih slučajeva hrvatska je policija prilikom protjerivanja tukla skupine u kojima su bila prisutna djeca i maloljetnici bez pratnje (nanošenje ozlijeđa od udarca šakama, otvorenim dlanovima, udaraca palicom ili drugim tupim predmetima). Također, u 16% slučajeva policija je opljačkala skupine, koje su uključivale i maloljetnike, postupcima kao što su oduzimanje novca, mobilnih telefona te imovine od osobne/novčane vrijednosti.

Slika 2: Vrste nasilja kod nezakonitih protjerivanja iz Hrvatske (2017.-2020.) u kojima su bili uključeni maloljetnici

Izvor: Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje, Centar za mirovne studije, 2020. (Border Violence Monitoring Network)

2.2. Imigracijska politika

Hrvatska vlada 2007. godine usvojila je prvu *Migracijsku politiku Republike Hrvatske za razdoblje 2007.-2008. godine* koja je, iako je u Hrvatskoj postojao samo jedan slučaj osobe koja je dobila međunarodnu zaštitu (azil) za izbjeglice, već sadržavala odredbu koja uređuje pitanje integracije migranata i izbjeglica. Ta je odredba osiguravala pristup tržištu rada, obrazovnom sustavu te zdravstvenom i socijalnom osiguranju. Drugi dokument o *Migracijskoj politici Republike Hrvatske za razdoblje 2013.-2015. godine* također je obuhvatio pitanja tražitelja međunarodne zaštite i osoba kojima je dodijeljena međunarodna zaštita (korisnici azila i osobe pod supsidijarnom zaštitom) i njihovog prijema i integracije u društvo, u skladu sa *Zajedničkim osnovnim principima za integracijske politike Vijeća Europske unije* (eng. *Common Basic Principles for Immigrant Integration Policy in the EU of the EU Council*) iz 2004. godine, *Europskim planom za migracije (European Agenda on Migration)* iz 2015. godine te *Akcijskim planom za integraciju državljana trećih zemalja* (eng. *Action Plan on the Integration of Third-Country Nationals*). *Akcijski plan za uklanjanje prepreka u ostvarivanju pojedinih prava u području integracije stranaca za razdoblje od 2013. do 2015. godine* (eng. *Action Plan to Eliminate Barriers to the Exercise of Specific*

Rights in the Field of Alien Integration for the Period 2013-2015), usvojen 2013. godine, sadrži mjere koje su posebno usmjerene na status osoba pod međunarodnom zaštitom kao posebno ranjivu kategoriju stranaca u hrvatskom društvu.

Nakon što je od rujna 2015. do travnja 2016. doživjela masovni prelazak više od 650.000 izbjeglica i drugih migranata preko njezinog teritorija u sklopu Balkanske rute, Hrvatska se obvezala sudjelovati u planiranim kvotama Europske unije za premještanje i preseljenje državljanima trećih zemalja ili osoba bez državljanstva koje ispunjavaju uvjete za međunarodnu zaštitu. Do kraja 2018. godine u Hrvatsku je stiglo oko 150 osoba, pri čemu je zemlja ispunila svoju kvotu koju je preuzela za 2017. i 2018. s ukupno 1.583 osobe koje se obvezala primiti u budućnosti. Prema podacima Ministarstva unutarnjih poslova, do listopada 2018. godine odobreno je oko 650 zahtjeva, od čega 510 za potpuni status azila i 140 za supsidijarnu zaštitu. Nova situacija, stvorena dolaskom novih izbjeglica po planu preseljenja, kao i povećan broj onih kojima je zaštita odobrena u Hrvatskoj u skladu sa standardnim postupkom podnošenja zahtjeva za azil, pokrenula je usvajanje novog *Akcijskog plana za integraciju*. Taj je dokument bio usmjeren isključivo na osobe koje ispunjavaju uvjete za dobivanje međunarodne zaštite, a usvojen je u lipnju 2017. za razdoblje do 2019. Kao što je navedeno u samom Akcijskom planu, "povod kreiranju mjera ovog Akcijskog plana bila je usmjerenost na posebnu ranjivost osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita te je cilj pružiti pomoć i zaštitu kako bi lakše prebrodile tešku situaciju izbjegličko-humanitarne krize koja ih je pogodila, a koja je zatekla zemlje članice Europske unije, pa tako i Republiku Hrvatsku." (Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, 2017: 5).

Cilj *Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti* bio je osigurati prava izbjeglica. Tako osobe sa statusom izbjeglica imaju pravo na: (1) boravak u Republici Hrvatskoj; (2) spajanje obitelji; (3) smještaj; (4) rad; (5) zdravstvenu zaštitu; (6) obrazovanje; (7) slobodu vjeroispovijesti; (8) besplatnu pravnu pomoć; (9) socijalnu skrb; (10) pomoć pri integraciji u društvo; (11) vlasništvo nekretnine; te (12) stjecanje hrvatskog državljanstva. Pomoć u integraciji znači i pomoć u učenju hrvatskog jezika, povijesti i kulture. Također, *Zakon* naglašava važnost sprečavanja diskriminacije i podizanja svijesti o problemima s kojima se susreću izbjeglice.

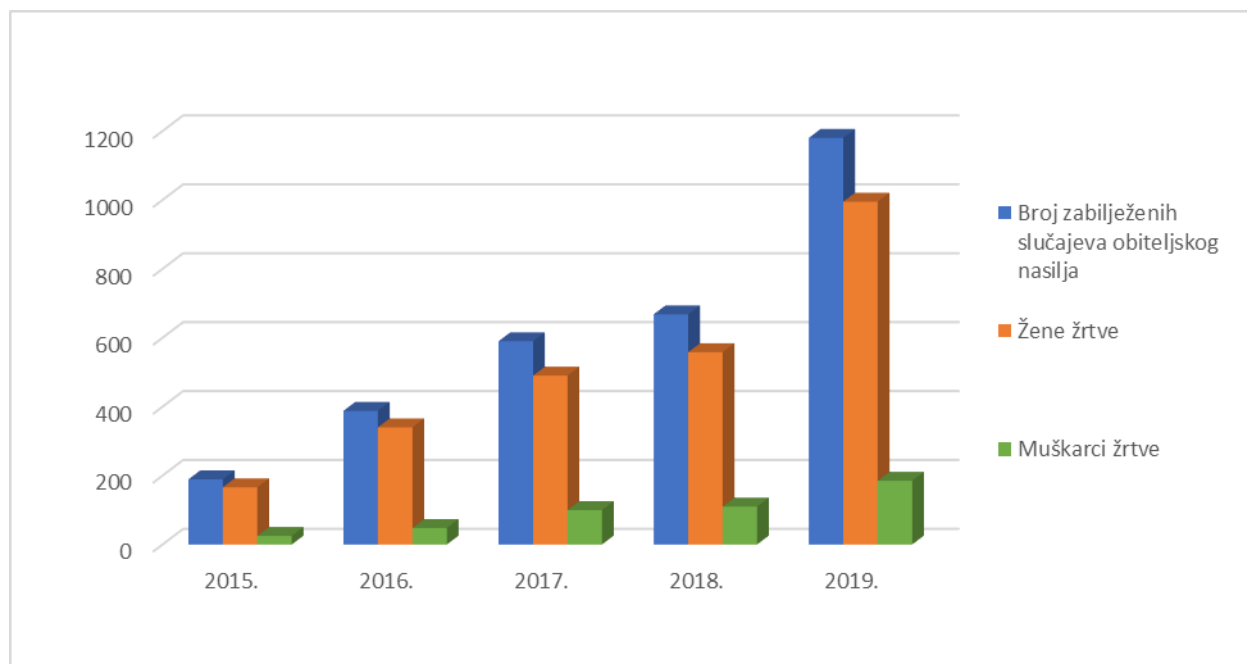
Pored Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, kao glavnog nacionalnog koordinacijskog tijela zaduženog za integraciju, Ministarstvo unutarnjih poslova odgovorno je za inicijalne mjere prijema, odobravanje zaštite i početnih integracijskih postupaka koji se odnose na rješavanje pitanja pravnog statusa osoba kojima je odobrena međunarodna zaštita. Ostala ministarstva, svako u okviru svog djelokruga, pružaju podršku u drugim područjima integracije izravno s centralne razine, ali mnogo više kroz prakse unutar lokalnih zajednica putem svojih stručnih službi uz značajnu potporu civilnog sektora i

Hrvatskog Crvenog križa. Ipak, na razini lokalnih zajednica manje je prostora za samostalno osmišljavanje i provedbu mjera integracije.

2.3. Rodno uvjetovano nasilje

U vezi s borbom protiv nasilja i sprječavanjem nasilja, a posebno rodno uvjetovanog nasilja, postoji stalni postepeni razvoj od 2003. godine kada je usvojen prvi Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji. U 2017. godini u Kazneni zakon, u definicijama zločina iz mržnje i javnog poticanja na nasilje i mržnju, dodaje se i "govor mržnje" kao poseban oblik nasilja. Ovo je jedna od mjera zagwarantirana Nacionalnim planom za borbu protiv diskriminacije za razdoblje 2017. - 2022. i Akcijskim planom 2017. - 2019. (IOM mapping report Protect, 2019.). Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji u razdoblju od 2017. do 2022. godine četvrta je nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji. Hrvatskoj i dalje nedostaje koherentan dokument strateške politike za promicanje ravnopravnosti spolova. Ured Visokog povjerenika Ujedinjenih naroda za izbjeglice (UNHCR) i Ministarstvo unutarnjih poslova, u suradnji s organizacijama civilnog društva koji rade u prihvatnim centrima, dovršavaju Protokol o standardnim operativnim postupcima (SOP) u slučaju seksualnog i rodno uvjetovanog nasilja u prihvatnim centrima za tražitelje međunarodne zaštite (Standard Operating Procedure on the Response to Sexual and Gender-Based Violence in Reception Centers for International Protection Seekers, SOP). Društvo za psihološku pomoć uključeno je u razvoj SOP-a.

Što se tiče prekršajnih postupaka vezanih uz obiteljsko nasilje, u 2018. godini 10 272 osobe prijavljene su za nasilje u obitelji (što je 10.7% manje u odnosu na prethodnu godinu), od kojih su njih 7983 bili muškarci (77.7%), a 2289 žene (22.3%). Iako trend rasta kaznenih djela počinjenih prema bliskim osobama značajno usporava u Hrvatskoj, povećanje je zabilježeno i u 2018. i u 2019. godini (prema izvještajima pravobraniteljice za jednakost spolova). Ministarstvo unutarnjih poslova zabilježilo je sveukupno 3198 kaznenih djela s elementima nasilja prema bliskim osobama (što je za 5.5% više nego 2017. godine). Od sveukupnog broja počinitelja 1910 (91%) bili su muškarci, a 190 bile su žene (9%). U svim slučajevima nasilja vidljivo je da su počinitelji velikom većinom muškarci, a žene žrtve nasilja. Počinitelji zločina protiv seksualne slobode (seksualni odnos bez pristanka, silovanje, seksualno uznemiravanje) u 100% slučajeva su muškarci (Godišnji izvještaj o radu pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2019.). U razdoblju od 2000. do 2010. godine sveukupno je prijavljeno 6625 slučajeva seksualnog nasilja, između 461 i 761 godišnje. (<http://www.sigurnomjesto.hr/en/violence-prevention/statistics/>)

Slika 3. Zabilježeni slučajevi nasilja u obitelji za razdoblje 2015.-2019.

Istraživanja pravobraniteljice za ravnopravnost spolova, provedena u sklopu EU projekta *"Building more effective protection: changing the system for combating violence against women"* (*"Izgradnja učinkovitije zaštite: promjena sustava za borbu protiv nasilja prema ženama"*), pokazuju da je u promatranom periodu (od 2012. do 2016.) preko 88% slučajeva nasilja bilo fizičko i psihičko nasilje.

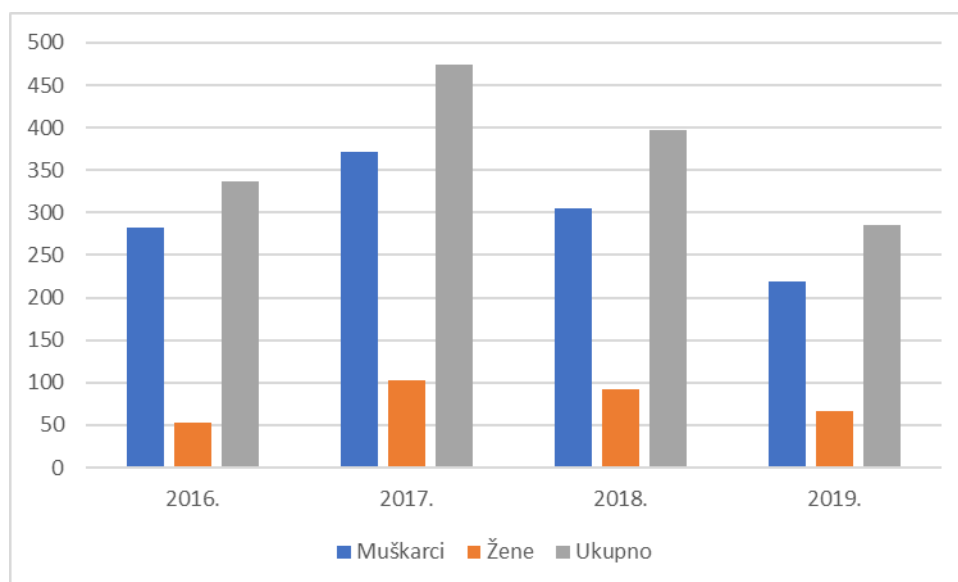
Ne postoje dostupni statistički podaci o rodno uvjetovanom nasilju koji se odnose na migrantsku populaciju. Informacije iz intervjua s kulturalnim medijatorom, koji je radio u Prihvatnom centru, govore da je bilo nekoliko slučajeva obiteljskog nasilja nad ženama, no oni nisu bili prijavljeni od strane žrtava. Nadalje, prepoznato je i seksualno nasilje nad maloljetnim djevojčicama i dječacima, no gotovo uopće nije prijavljivano zbog straha od počinitelja ili tvrdnje djece da su dala pristanak. Uz to, porast prostitucije dječaka i muškaraca također je primijećen u Prihvatnom centru, ali nije kategoriziran kao prisilna prostitucija, zbog čega nisu provedene šire istrage.

Prevenција rodno uvjetovanog nasilja

Preventivno djelovanje na rodno uvjetovano nasilje usmjereno na (mlade) muškarce u Hrvatskoj još je uvijek rijetkost. Neki su primjeri dobre prakse nevladine organizacije, poput *Status M*, koje pružaju edukaciju mladim muškarcima o rodnim stereotipima, muškim

ulogama te nenasilnom rješavanju sukoba. Do sada su proveli jedan pilot-projekt usmjeren na preventivni rad s migrantima.

Društvo za psihološku pomoć (DPP) započelo je rad s počiniteljima obiteljskog nasilja u Hrvatskoj 2003. godine i od tada je izobrazbu DPP-a završilo oko 140 provoditelja tretmana iz cijele zemlje. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja sada je dostupan kao zaštitna mjera, prema Članku 13. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, a provode ga ovlašteni provoditelji psihosocijalnog tretmana. U 2019. godini u tretman je uključeno 385 osoba, upućenih od strane sudova, od kojih je 285 završilo tretman, 219 muškaraca (76%) i 66 žena (24%). Postoji oko 10 centara koji provode tretman počinitelja nasilja, no njihovo financiranje uglavnom nije regulirano. Slika 4 prikazuje broj muškaraca i žena počinitelja obiteljskog nasilja koji su sudjelovali u psihosocijalnom tretmanu, prema Godišnjem izvještaju Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2019. godinu.

Slika 4. Broj sudionika u psihosocijalnom tretmanu počinitelja nasilja (prekršajni postupci)
 Izvor: Godišnji izvještaj o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2019. godinu

Organizacije za podršku žrtvama nasilja imaju dugu tradiciju podizanja svijesti, pružanja usluga savjetovanja te osiguravanja smještaja u sigurnim kućama za žrtve rodno uvjetovanog nasilja. Međunarodna organizacija za migracije (IOM) provela je međunarodni projekt “Prevenција rodno uvjetovanog nasilja prema migrantima i jačanje podrške žrtvama” (*Preventing SGBV against migrants and strengthening support to victims*) s ciljem da pomogne stručnjacima, donositeljima odluka i migrantima. Médecins du Monde u Hrvatskoj završava kvalitativno istraživanje o rodno uvjetovanom nasilju među izbjeglicama i migrantima. Zbog visoke mobilnosti izbjeglica i migranata, ali i zbog velike potrebe za

psihosocijalnom podrškom, hrvatski stručnjaci traže kratke i djelotvorne intervencije koje bi pomogle u jačanju otpornosti osoba u tranzitu.

Primjer dobre prakse je i set knjiga za suočavanje s post-traumatskim stresom, namijenjen mladima (od 12 godina starosti na više). Knjige su razvijene kroz međunarodnu suradnju grupe stručnjaka podržanu od strane austrijske organizacije civilnog društva Act Now, a Društvo za psihološku pomoć jedan je od partnera. Taj set knjiga besplatno je dostupan online, na stranici: <https://www.act-n-o-w.com/trauma-support/booklets/>

Također, s obzirom na to da Hrvatska nema mnogo zajednica migranata s Bliskog Istoka ili iz Afrike i Azije, prisutan je stalni manjak prevoditelja koji bi mogli sudjelovati u preventivnom radu i provođenju tretmana. Organizacije koje pružaju podršku na tom polju stoga zapošljavaju govornike relevantnih jezika, no oni su rijetko profesionalni prevoditelji. Društvo za psihološku pomoć nudi zajedničku izobrazbu prevoditelja i pomagača za pružanje podrške migrantima i izbjeglicama uz prevođenje.

2.4. Zdravstvena zaštita

Hrvatska ima opću zdravstvenu zaštitu koja uključuje migrante i izbjeglice. Pojedinci u statusu tražitelja azila imaju pravo na hitnu zdravstvenu zaštitu, dok osobe s odobrenim statusom izbjeglica imaju jednaka prava na zdravstvenu zaštitu i njegu kao i hrvatski državljani. Troškove zdravstvenih usluga za građane pokriva opće osnovno zdravstveno osiguranje, a troškove osiguranja izravno plaćaju poslodavci. Troškove zdravstvenih usluga za nezaposlene izbjeglice i njihove obitelji plaća Ministarstvo zdravstva. Zdravstvene usluge uključuju i mentalno zdravlje.

3. CILJ, METODE I UZORAK PROCJENE POTREBA

Cilj ove procjene bio je dobiti pregled i analizirati potrebe i vještine pružatelja usluga koji rade na prevenciji nasilja s muškim azilantima i izbjeglicama u Hrvatskoj, prikupiti informacije o potrebama tražitelja azila i izbjeglica u pogledu prevencije nasilja, koja uzima u obzir rodne i muške identitete, te identificirati primjere najboljih praksi intervencija za prevenciju nasilja.

Metode u ovoj analizi potreba uključivale su kvalitativno (fokusne grupe i intervjui) i kvantitativno prikupljanje podataka (anketni upitnik). Smjernice za rasprave fokusnih grupa, polustrukturirani intervjui i anketni upitnik zajednički su razvili partneri iz konzorcija FOMEN. Pozivno pismo i informirani pristanak također je razvio projektni konzorcij s manjim prilagodbama za hrvatski kontekst.

3.1. Fokusne grupe

Dvije rasprave u fokusnim grupama sa stručnjacima uključivale su ukupno 18 sudionika i 3 voditelja. Održane su paralelno, 3. prosinca 2019. godine, a svaka je trajala 2 sata. Sastanci su održani u prostorijama Zaklade „Zajednički put“, Zvonimirova 17, Zagreb. Voditelji su bili Dragan Jusupović, Dean Ajduković i Martina Čarija.

Obje stručne fokusne grupe imale su istu organizaciju i strukturu. Na početku su se voditelji u ime DPP-a predstavili i pozdravili sudionike te predstavili projekt FOMEN. Nakon toga uslijedilo je obrazlaganje ciljeva stručne fokusne grupe. Zapravo, sudionike se podsjetilo na informacije koje su im podijeljene zajedno s pozivom na sastanak fokusne grupe. Sudionici su zatim pročitali i potpisali informirani pristanak. Potom su se sudionici predstavili. Temeljna pravila procesa u fokusnoj grupi objašnjena su i dogovorena, posebno ona o povjerljivosti sadržaja. Rasprava je vođena korištenjem predloška s pitanjima koja su se odnosila na: potrebe muških azilanata i izbjeglica u Hrvatskoj, potrebe stručnjaka koji rade/će raditi s njima, primjere i mogućnosti dobre prakse u radu s tim grupama i prikupljanje mogućih pitanja za kvantitativno istraživanje potreba i resursa. Na kraju fokusne grupe sudionici su iznijeli utiske o grupnom procesu i složili se da je to za njih vrijedno iskustvo, uključujući priliku da se međusobno upoznaju. Grupne rasprave snimane su audiouređajem, a potom su glavne teme transkribirane i korištene u analizi sadržaja. Nakon transkripcije audiosnimke su izbrisane u skladu s propisima o zaštiti privatnosti.

Sudionici fokusne grupe bili su 7 muškaraca i 11 žena. Došli su iz 12 institucija, vladinih i nevladinih organizacija. Prisutne organizacije uključivale su: Ured pravobraniteljice za ravnopravnost spolova Republike Hrvatske, Gradski ured za zdravstvo Grada Zagreba, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, UNHCR, IOM, Centar za mirovne

studije, Isusovačku službu za izbjeglice, Medicines du Monde, Status M, Hrvatski Crveni križ, Odsjek za psihologiju Sveučilišta u Zagrebu.

3.2. Intervjui

Obavljeni su intervjui s tri stručnjaka koji imaju bogato iskustvo u radu s azilantima i osobama pod međunarodnom zaštitom. Sve intervjue provele su zaposlenice DPP-a (Martina Čarija, Lana Gjurić, Ivana Bandić) od 7. do 9. siječnja 2020. godine u Zagrebu.

Ispitanici su bili socijalni radnik, psiholog i politolog. Intervjui su trajali oko 40 minuta. Napravljene su audiosnimke intervjua, a nakon toga transkript razgovora radi daljnje analize sadržaja. Nakon transkripcije audiosnimke su izbrisane u skladu s propisima o zaštiti privatnosti.

3.3. Kvantitativno istraživanje

U uvodnom dijelu upitnika pojašnjeno je da je to dio analize potreba i resursa u okviru FOMEN projekta i da su ciljevi: prikupiti podatke i analizirati uočene potrebe ciljnih skupina – muškarci tražitelji azila i izbjeglice – u pogledu rada na rodno osjetljivoj prevenciji nasilja; prikupiti podatke i analizirati potrebe stručnjaka koji rade s tim ciljnim skupinama na rodno osjetljivoj prevenciji nasilja; prikupiti i analizirati primjere i mogućnosti dobre prakse u tom radu, kao i uočene poteškoće ili prepreke i strategije za njihovo prevladavanje; te olakšati suradnju sa stručnjacima i organizacijama za pilot provedbu programa treninga za stručnjake i pilot intervjenskog programa s migrantima i izbjeglicama.

Sudionici su svoj pristanak na sudjelovanje u istraživanju i korištenje njihovih podataka dali klikom na suglasnost na početku *online* upitnika.

Upitnik se sastojao od 73 pitanja za koje se uglavnom koristio format Likertove skale procjena od 5 stupnjeva. Uz to, osam pitanja u posljednjem dijelu upitnika omogućilo je sudionicima opisivanje primjera dobre prakse, ali ona su bila neobavezna. Sadržaj upitnika pokrivaio je ista područja koja su ispitana u fokusnim grupama i intervjuiima sa stručnjacima, jer su rezultati kvalitativnog dijela istraživanja uvršteni u izradu upitnika. Za ispunjavanje glavnog dijela upitnika sa zatvorenim pitanjima bilo je potrebno oko 20 minuta, a za otvorena pitanja u posljednjem dijelu upitnika bilo je potrebno još 15 minuta.

Upitnik je imao četiri skupine pitanja. Prva skupina od 14 pitanja ticala se sociodemografskih karakteristika (rod, dob, zanimanje, iskustvo s migracijama), osobnih profesionalnih podataka (područje rada i godine iskustva, primarna ciljna populacija s kojom rade) i institucionalnih informacija (vrsta i veličina organizacije, glavna područja djelovanja).

Drugi dio upitnika ispituje mišljenje ispitanika o važnosti potreba muških migranata i izbjeglica u vezi s radom na prevenciji rodno uvjetovanog nasilja (11 pitanja; format odgovora od „uopće nije važno“ do „vrlo važno“); o učinkovitosti nekih od strategija za uključivanje i motiviranje muških migranata i izbjeglica da sudjeluju u ovoj vrsti rada (12 pitanja; format odgovora od „vrlo loše“ do „vrlo dobro“); o preprekama za sudjelovanje ove ciljane grupe u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja (7 pitanja; format odgovora od „uopće nije važno“ do „jako važno“); koliko su dobre odabrane strategije za stvaranje osjećaja sigurnosti u grupi za muškarce koji sudjeluju u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja (8 pitanja; format odgovora od „vrlo loše“ do „vrlo dobro“), koliko su dobre odabrane strategije za rješavanje međukulturalnih i jezičnih razlika u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja (8 pitanja; format odgovora od „vrlo loše“ do „vrlo dobro“).

Treći dio upitnika bio je usredotočen na potrebe stručnjaka za rad s muškim migrantima i izbjeglicama u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja. Uključivao je 13 stavki; za svaku od njih sudionici su ocijenili koliko je važna potreba (format odgovora od „uopće nije važna“ do „jako važna“), te u kojoj je mjeri ta potreba osobno ispunjena (format odgovora od „uopće ne“ do „u velikoj mjeri“).

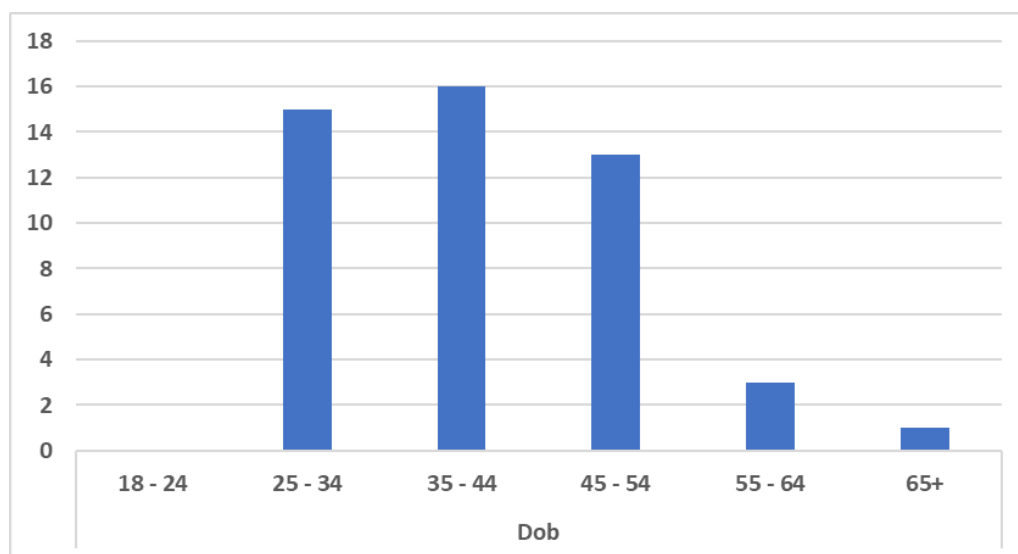
U četvrtom dijelu upitnika sudionici su zamoljeni da navedu primjere dobre prakse koji se tiču rada s tražiteljima azila i izbjeglicama na području roda/maskuliniteti i/ili prevencije rodno uvjetovanog nasilja (8 stavki). Također su potaknuti da detaljnije opišu takve primjere, ali ovaj dio bio je neobavezan i zahtijevao je dodatnih 15 minuta vremena za odgovore.

Na kraju je sudionicima ponuđeno dobivanje informacija o rezultatima i aktivnostima projekta te mogućnost sudjelovanja u njima. U slučaju da su to željeli, zamoljeni su da pošalju e-mail nacionalnoj kontakt osobi projekta.

Prikupljanje podataka i uzorak istraživanja

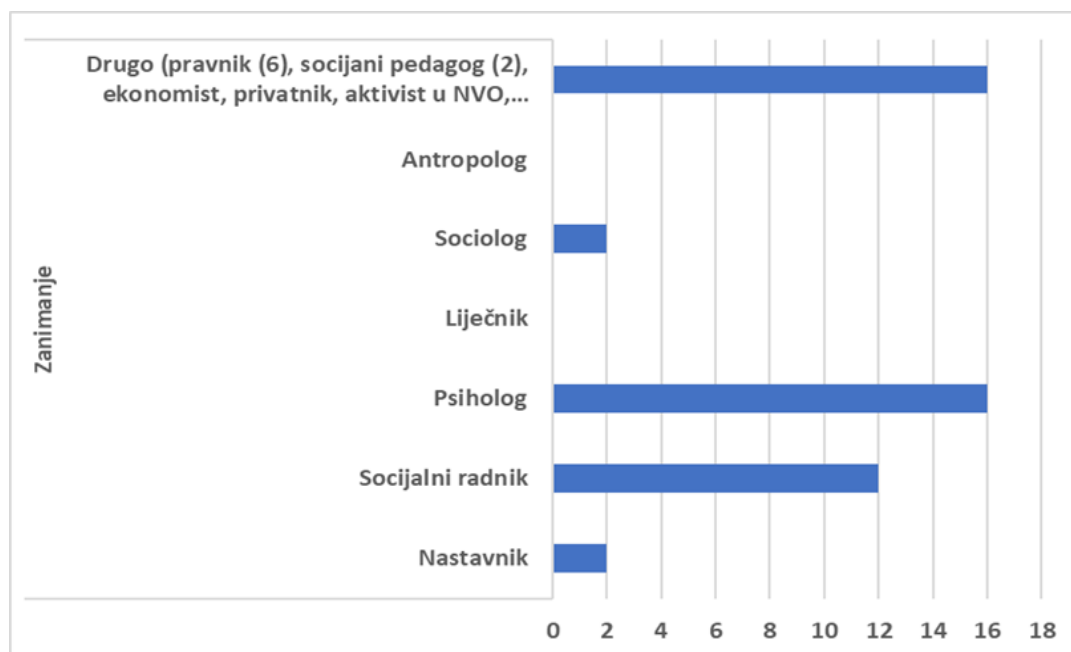
Istraživanje je provedeno *online*. Molba za ispunjavanje upitnika poslana je na 90 adresa e-pošte s vezom za pristup na platformu Sosci Survey koja je ispitanicima bila dostupna na adresi www.soscisurvey.de. Pozivi su putem e-pošte poslani pojedincima i organizacijama koje su uključene u rad s tražiteljima azila i izbjeglicama, koje se bave pitanjima roda i maskuliniteta ili prevencijom rodno uvjetovanog nasilja u Hrvatskoj i dio su DPP-ove mreže. Anketni upitnik bio je dostupan od 4. ožujka do 30. travnja 2020. godine.

Upitnik je ispunilo 48 osoba, od kojih 46 (96%) radi u Hrvatskoj, jedna osoba radi u Bosni i Hercegovini, a jedna u Njemačkoj. Među njima je bilo 36 (75%) žena i 12 (25%) muškaraca. Većina sudionika (33%) bila je u dobi od 35 do 44 godine. Dobna distribucija prikazana je na Slici 5.

Slika 5. Sudionici istraživanja prema dobi (N=48)

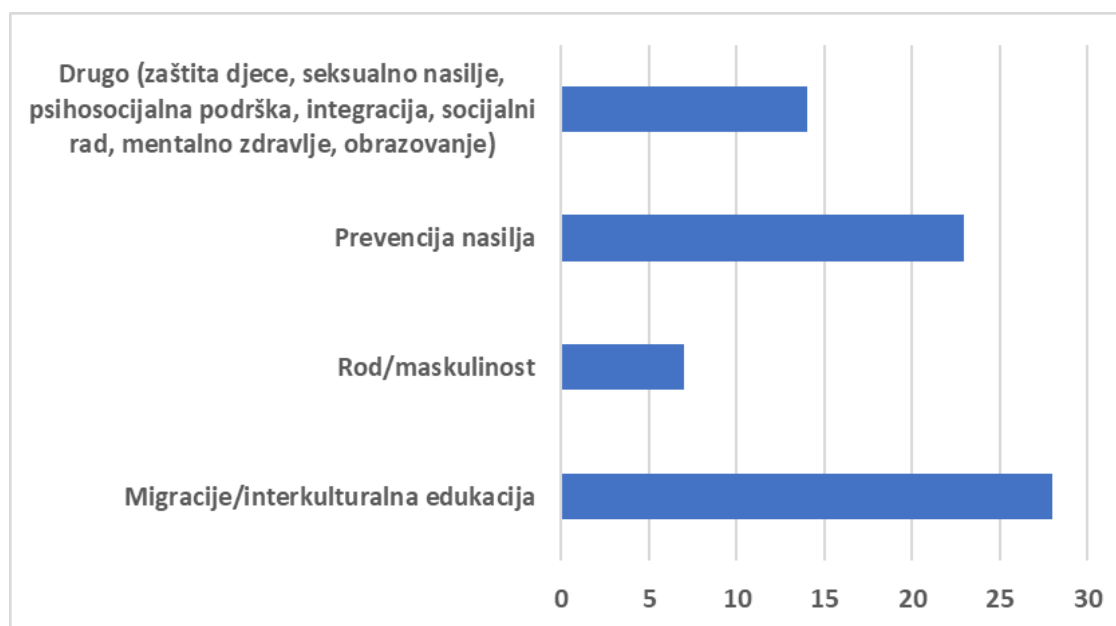
Po zanimanju većina sudionika bili su psiholozi (33%) i socijalni radnici (25%), dvoje sudionika su odvjetnici (4%), četvero pedagoga (8%), dvoje sociologa (4%), a ostali su uključivali aktiviste nevladine organizacije, privatnog poduzetnika, administratora i ekonomista (18%).

Slika 6. Sudionici istraživanja po zanimanju

Što se tiče vlastitog iskustva s migracijom, 35 sudionika (73%) rođeno je u Hrvatskoj u kojoj trenutno borave i rade, 12 (25%) rođeno je u drugoj zemlji, a jedan sudionik nije dao odgovor. Pored toga, njih 31% smatra da imaju međunarodnu obiteljsku povijest. Među njima, 21% i sami su bili izbjeglice u nekom trenutku svog života.

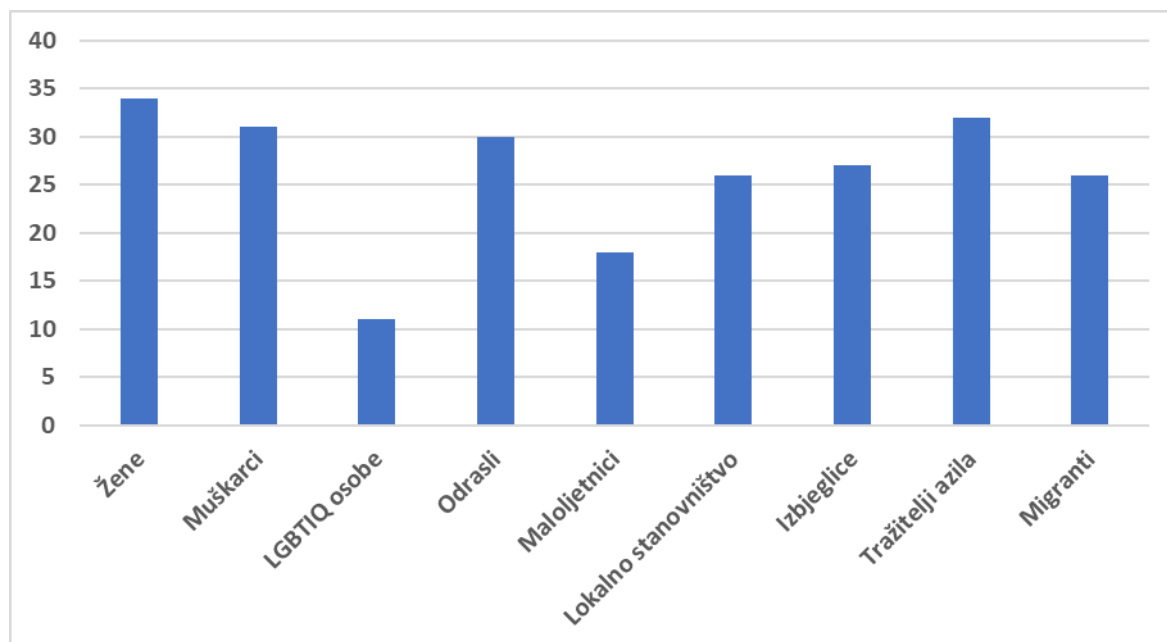
Uzimajući u obzir da su sudionici mogli izabrati više od jednog područja u kojem rade, većina njih radi u području migracija/interkulturalnog obrazovanja (58%), prevenciji nasilja (48%) i području roda/maskuliniteta (15%), dok ostalo (29%) uključuje zaštitu djece, seksualno nasilje, psihosocijalnu podršku, socijalni rad, mentalno zdravlje, obrazovanje itd. Slika 7. prikazuje ove podatke.

Slika 7. Ispitanici prema području u kojem rade

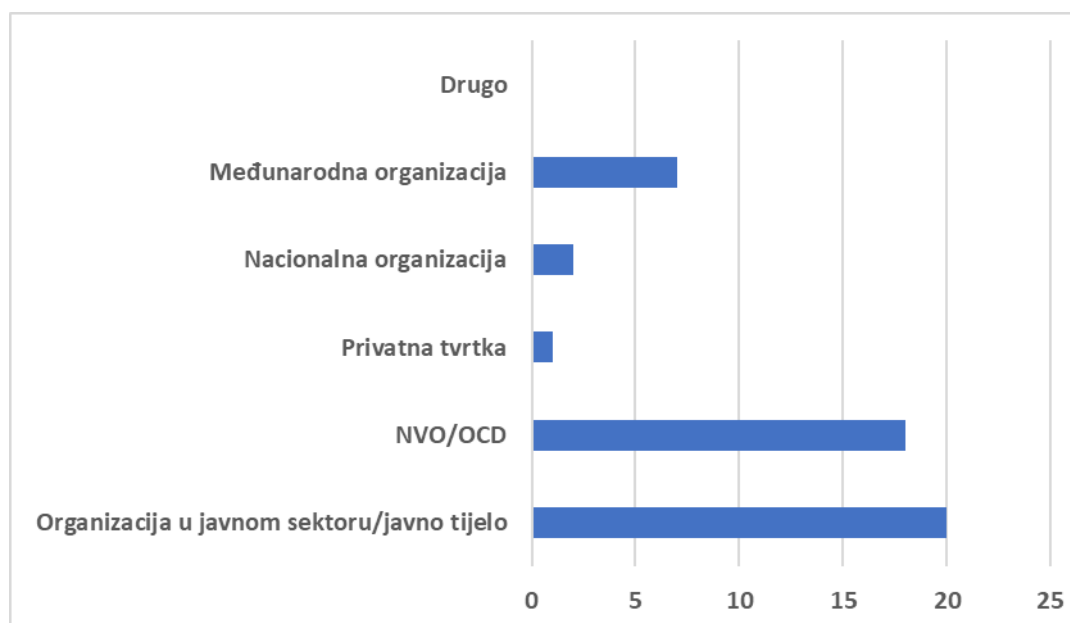
Sudionici istraživanja bili su prilično profesionalno iskusni: većina njih imala je preko 10 godina iskustva (47%), zatim između 4 i 10 godina iskustva (40%), a između 1 i 3 godine iskustva 13% sudionika.

S obzirom na populaciju s kojom rade sudionici istraživanja, mogli su odabrati više opcija. Većina njih radi sa ženama (34%), tražiteljima azila (32%), muškarcima (31%) i odraslima (30%). Detalje prikazuje Slika 8. iz koje je vidljivo da ispitanici rade s populacijom koja je relevantna za ciljeve FOMEN projekta.

Slika 8. Populacije s kojima rade sudionici istraživanja (mogućnost više odgovora)

Svi sudionici rade u organizacijama. Većina njih radi u državnim organizacijama (42%) i organizacijama civilnog društva (38%). Raspodjela ovih podataka prikazana je na Slici 9. Većina organizacija ima između 11 i 50 članova osoblja (44%), a slijede manje organizacije sa do 10 članova osoblja (27%). Bilo je 14 sudionika (29%) koji rade u organizacijama s više od 51 člana osoblja, što uključuje ministarstva i međunarodne organizacije.

Slika 9. Tip organizacije u kojoj rade sudionici istraživanja

Polovina uzorka (50%) radi u organizacijama koje pokrivaju različita područja, uglavnom izravne usluge (psihosocijalna pomoć, redovito obrazovanje, pravna pomoć, zaštita djece, zaštita ljudskih prava, prijem i smještaj tražitelja azila, humanitarna pomoć, prevencija rodne diskriminacije, zdravstvena zaštita), zatim u području migracija/interkulturalnom obrazovanju (27%), dok preostalih 23% radi u području prevencije nasilja.

4. REZULTATI KVALITATIVNOG I KVANTITATIVNOG ISTRAŽIVANJA

Na temelju podataka prikupljenih prethodno opisanim kvalitativnim i kvantitativnim metodama, ovaj dio opisuje potrebe muških migranata i izbjeglica, kao i profesionalaca koji s njima rade, u odnosu na program prevencije rodno uvjetovanog nasilja.

4.1. Potrebe i interesi muških izbjeglica i migranata

Grupa od 18 stručnjaka je metodom fokusne rasprave identificirala sljedeće potrebe muških migranata i izbjeglica:

- Potrebna su im znanja o kulturološkim specifičnostima u pristupu rodno utemeljenom nasilju, te zakonodavnom okviru države u koju su došli;
- Znanje o kažnjivosti i neprihvatljivosti fizičkog nasilja (što je potrebno osvijestiti i kod žena migranata);
- Intrinzično su motivirani naučiti kako se ophoditi sa ženama u Hrvatskoj, kako razgovarati, kako im pristupiti;
- Trebalo bi s njima provesti okrugli stol/fokusnu grupu da sami kažu koje su njihove potrebe i problemi. Oni koji čekaju odluku o dobivanju azila te oni koji namjeravaju otići iz RH (a oni su u većini), neće pokazati interes za rodno utemeljeno nasilje jer su u ovoj fazi preplavljeni drugim problemima.

Slične odgovore dobili smo i od stručnjaka koje smo intervjuirali. Oni su također istaknuli potrebu upoznavanja kulturalnih specifičnosti koje se odnose na rodno utemeljeno nasilje i pravnog okvira države boravišta.

Važnost potreba muških migranata i izbjeglica

On-line upitnikom tražili smo od stručnjaka koji rade s migrantima i izbjeglicama da procijene **važnost različitih potreba migranata i izbjeglica s obzirom na prevenciju rodno utemeljenog nasilja**. Procjene su dali na skali Likertovog tipa od 5 stupnjeva, od 1 – uopće nije važno, do 5 – jako važno. Rang lista tih potreba s obzirom na prosječnu ocjenu svih ispitanika prikazana je u Tablici 4.

Tablica 4: Važnost potreba muških migranata i izbjeglica

Potrebe migranata i izbjeglica	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Razgovor s drugim muškarcima izbjeglicama i migrantima o vlastitim iskustvima bijega/migracije i traumama koje su s tim povezane.	3 - 5	4,48	1
Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s nasiljem nad ženama i djecom u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	2 - 5	4,46	2,5
Razgovor o nasilju i diskriminaciji kojima su bili izloženi i njihovim posljedicama kao osnovi za sprečavanje nasilja.	3 - 5	4,46	2,5
Razgovor o poteškoćama i preprekama sudjelovanja u životu zemlje boravka.	3 – 5	4,45	4
Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s obiteljskim i rodnim ulogama i jednakosti u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	2 - 5	4,39	5
Razgovor i rasprava o tome kako je proces bijega/migracije i integracije utjecao i utječe na njihovu ulogu i identitet muškarca.	2 - 5	4,24	6,5
Poznavanje različitih oblika seksualnog i rodno utemeljenog nasilja i njegovih posljedica na žrtve/preživjele.	2 - 5	4,24	6,5
Učenje o flertu, upoznavanju, seksualnim i intimnim vezama u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla)	2 - 5	4,22	8
Razgovor s drugim muškarcima migrantima i izbjeglicama o tome kako promijeniti svoju ulogu u obiteljskim i drugim odnosima u zemlji boravka.	2 - 5	4,20	9
Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s LGBTIQ osobama u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	2 - 5	4,07	10

Kao što je vidljivo iz prosječnih procjena, svih 10 ponuđenih potreba ispitanici su procijenili **prilično važnima**, a njihova relativna važnost vidljiva je iz položaja na rang-listi. Stoga će biti potrebno uključiti sve ove potrebe u sadržaj preventivnog edukacijskog programa za muške izbjeglice i migrante.

4.2. Zahtjevi i metode preventivnog programa za muške izbjeglice i migrante

Osim o potrebama i interesima muških izbjeglica i migranata naše smo ispitanike pitali i o drugim aspektima i komponentama takvog preventivnog programa – kako uključiti i motivirati muške izbjeglice i migrante da sudjeluju u programu, kako stvoriti sigurno i poticajno okruženje u grupi da bi se moglo otvoreno razgovarati o rodno utemeljenom nasilju,

kako riješiti interkulturalne, jezične i druge prepreke i teškoće za njihovo sudjelovanje u takvom programu i koje teme bi svakako trebalo uključiti u program.

S obzirom na situaciju u kojoj se nalaze izbjeglice i migranti odnosno probleme s kojima se suočavaju dolaskom u državu boravišta, jasno je da sudjelovanje u programu prevencije rodno utemeljenog nasilja neće biti visoko na njihovoj listi prioriteta.

Uključivanje i motiviranje muških migranata i izbjeglica

U razgovoru sa stručnjacima u fokusnoj grupi te u 3 intervjuja ponuđene su različite **ideje kako uključiti i motivirati korisnike takvog programa:**

- Putem podataka iz primarne zdravstvene zaštite (za ljude koji su dobili azil i nalaze se u zajednici);
- Preko radionica za muškarce o njima bliskim temama (npr. kako se nositi sa stresom, kontrola emocija – osobito za ljude koji su smješteni u Prihvatilištu za tražitelje azila);
- Putem drugih sličnih programa;
- Ljude koji su smješteni u Prihvatilištu za tražitelje azila bit će lakše uključiti u program nego one koji su već napustili Prihvatilište i prolaze kroz proces integracije (jer su oni fokusirani na druge probleme), ali ne treba zanemariti ni ljude koji su u Hrvatskoj već nekoliko godina;
- Preko drugih organizacija koje pomažu izbjeglicama i migrantima i kontinuirano rade s njima: Hrvatski Crveni križ (HCK), ambulante Liječnika svijeta (Medicins du Monde – MdM), Ministarstvo unutarnjih poslova RH (MUP), Centar za socijalnu skrb (CZSS), domaćih i stranih udruga kao što su UNHCR, IOM, Are You Syrious (AYS), Isusovačka služba za izbjeglice (JRS) i druge;
- Preko aktualnih aktivnosti koje se odvijaju u Prihvatilištu (sportske i sl. aktivnosti);
- Preko informativnih kampanja koje se odvijaju u Prihvatilištu i centrima za prihvata izbjeglica.

Prijedlozi za motiviranje korisnika:

- Naglasiti kako je hrvatsko zakonodavstvo slično kao i u drugim zemljama EU pa će im to znanje trebati i za druge zemlje;
- Istaknuti u promociji programa da ako su u svojoj zemlji napravili bilo koje kazneno djelo prema zakonu zemlje boravka, neće biti za to gonjeni;

- U promociji programa izdvojiti do 5 postupaka koji su normalni u zemlji porijekla, a nisu prihvatljivi/zakoniti u zemlji boravka;
- Kroz neformalne oblike druženja: organiziranje izleta tijekom vikenda, npr. na Sljeme;
- Novčana naknada za sudjelovanje u programu; bonovi za prehrambene namirnice;
- Osigurati da dobiveni certifikat nosi neku vrijednost/beneficiju, npr. pri zapošljavanju;
- Ako se program radi izvan Prihvatilišta treba im organizirati prijevoz;
- Osigurati osvježenje tijekom radionica (čaj, kava, keksi, čips);
- Motiviranje od strane neke osobe koja ih poznaje i zna im objasniti o čemu se radi (npr. prevoditelji);
- Odabrati pojedince koji se ističu kao predstavnici grupe (koji imaju podršku svojih grupa, koji se nameću kao neformalni vođe). Njih treba pridobiti na suradnju jer oni mogu povući i potaknuti ostale da se uključe u program;
- Zainteresirati ih nečim što je muškarcima zanimljivo (npr. sport), “ne klasičan” pristup;
- Program treba poticati što aktivnije sudjelovanje korisnika, dati im aktivnu ulogu, npr. da sami podučavaju druge članove grupe o temama koje su savladali;
- Izbjegavati u radu termine „izbjeglica“ i „migrant“ jer oni za njih imaju negativne konotacije.

U vezi s **načinom provedbe takvog programa** predloženo je:

- Organizirati predgrupu (npr. fokusnu grupu) izbjeglica i tražitelja azila od kojih će se dobiti informacije o tome koje su njihove potrebe, kako ih motivirati, što poboljšati na materijalima, u sadržaju programa itd.;
- Aktivno uključivanje sudionika. Uključiti simulacije u program, igranje uloga, isprobavanje naučenog; manje predavanja, a što više radioničkog rada;
- Modeliranje – kroz razgovor s djecom i ženama modelirati prihvatljivo (poželjno) ponašanje;
- Potrebni su kulturalni medijatori (educirati njih kako bi oni mogli provoditi program);
- Multimedijски pristup zbog jezične barijere; prednost dati slikovnom sadržaju zbog nepoznavanja jezika; video materijali i sl.;
- Ne uključivati zadaće u program (jer uglavnom ih ne ispunjavaju).

Postizanje osjećaja otvorenosti i spremnosti za otvoren razgovor

U vezi s postizanjem osjećaja sigurnosti i spremnosti za otvoren razgovor ponuđene su sljedeće ideje i preporuke:

- Ne osuđivati;
- Osigurati toplu atmosferu u grupi;
- Stručnjaci se ne smiju postaviti u poziciju da “gledaju s visoka” ili “pametuju”;
- Voditelj programa treba biti netko koga oni percipiraju bliskim/da ih razumije, npr. netko iz njihove kulture. Edukaciju ili prvu prezentaciju može održati osoba iz njihove kulture koja je već od prije u Hrvatskoj;
- Uvjeriti sudionike u povjerljivost podataka (kroz izjave o suglasnosti);
- Poticati razgovor među sudionicima;
- Pokazati interes za njihovu stranu priče, njihovu kulturološku perspektivu;
- Graditi odnos između voditelja i sudionika;
- Muški voditelji ili barem muško-ženski par voditelja;
- Prisutnost prevoditelja je vrlo važna za osjećaj povjerenja i sigurnosti;
- Paziti na određene detalje, npr. imati na umu da se određene skupine migranata ne podnose, ne prihvaćaju jedni druge;
- Raditi u manjim grupama (optimalno 4-5 sudionika).

Prepreke koje se mogu očekivati i preporuke za njihovo savladavanje

U raspravi o preprekama koje se mogu očekivati te načinima njihovog rješavanja stručnjaci su istaknuli sljedeće:

- Raditi ranu prevenciju i resocijalizaciju kao i terapijski/psihološki rad s ljudima koji pokazuju znakove nasilnog ponašanja (uključujući i žene koje podržavaju takvo ponašanje);
- Ako se radi s ljudima koji su dobili azil, oni su u prve dvije godine fokusirani više na druge stvari i preopterećeni time kako se integrirati u zajednicu (naučiti jezik, naći i zadržati posao, stan i dr.);
- Treba očekivati otpor sudionika jer se radi o vrlo osobnim temama;
- Preporučljivo je da voditelji programa budu muškarci;

- Prepreke su: neizvjesnost koliko dugo će oni ostati u Hrvatskoj, nepovjerenje, nedostatak vremena kod oni koji su zaposleni, odlazak iz Prihvatilišta i sl.;
- Funkcioniranje sustava u Hrvatskoj pokazuje da kažnjavanje nasilja može dovesti do pogoršanja situacije;
- Važno je mjesto održavanja programa; bitno je biti spreman maknuti se iz svog mjesta/ureda i ići na teren;
- Pri oblikovanju programa treba uzeti u obzir i dob sudionika; možda napraviti više verzija za više dobnih skupina;
- Pridobiti “uglednog člana migrantske zajednice” te ga uključiti u program jer će on onda povući druge članove zajednice da sudjeluju u programu.

Sadržaj preventivnog programa

Na fokusnoj grupi i u intervjuima smo razgovarali i o temama koje bi takav program trebao obuhvatiti. Prijedlozi sudionika su sljedeći:

- Zdravlje muškaraca;
- Osvješćivanje razlike između roda i spola; između nasilja i uznemiravanja;
- Različite kulturalne perspektive;
- Etiketiranje i diskriminacija (povezati s rodno uvjetovanim nasiljem i izražavanjem osjećaja kao specifično muškog problema);
- Rodni stereotipi;
- Važno je na ovim temama raditi i sa ženama (ne samo s muškarcima);
- Teme vezane uz čast; uloge muškarca;
- Opis uloge muškarca u Hrvatskoj (naglasiti da sudjeluje u kućanskim poslovima i u odgoju djece);
- Odnosi otac – sin;
- Konstrukcija maskuliniteta;
- Tema nasilja muškaraca nad muškarcima;
- Samoregulacija (emocija i ponašanja), samopomoć, tehnike relaksacije;
- Partnerski odnosi;
- Posljedice počinjenog nasilja u obitelji;
- Problemi sa spavanjem i psihosomatika;
- Svakodnevne teme.

Ključne zahtjeve i metode rada uvrstili smo u upitnik kako bi ih ispitanici procijenili na skalama procjene.

Procjena različitih strategija za uključivanje i motiviranje muških migranata i izbjeglica

Koliko su dobre različite strategije uključivanja i motiviranja muških migranata i izbjeglica za sudjelovanje u programu? Na skali od 5 stupnjeva (1 – vrlo loše do 5 – vrlo dobro) ispitanici su procijenili različite pristupe (Tablica 5.).

Tablica 5. Procjena različitih strategija uključivanja i motiviranja muških migranata i izbjeglica

Strategije uključivanja i motiviranja	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Ponuditi brigu o djeci (dok su roditelji u programu)	2 - 5	4,47	1
Informiranje i promocija preventivnih programa putem udruženja ili lokalnih zajednica izbjeglica ili migranata	2 - 5	4,34	2
Održavanje susreta u ili u blizini zajednica/mjesta u kojima žive migranti/izbjeglice	2 - 5	4,23	3,5
Informiranje i promocija preventivnih programa putem nevladinih organizacija/organizacija civilnog društva koje rade s izbjeglicama ili migrantima	2 - 5	4,23	3,5
Uključivanje istaknutih članova ili vođa izbjegličke/migrantske zajednice	2 - 5	4,15	5
Ponuditi potvrdu/certifikat za sudjelovanje u programu	2 - 5	3,89	6
Informiranje i promocija preventivnih programa putem javnih institucija/organizacija koje rade s izbjeglicama ili migrantima	2 - 5	3,85	7
Ponuditi financijsku naknadu za sudjelovanje u programu	1 - 5	3,32	8
Putem web stranice ili društvenih medija	1 - 5	3,21	9
Nespominjanje riječi „nasilje“ u nazivu programa ili diseminacijskim aktivnostima	1 - 5	3,17	10
Preko letaka	1 - 5	2,87	11

Prvih sedam pristupa ispitanici su ocijenili dobrima, a relativno najvažnijom ocjenjuju ponudu brige o djeci, dok su roditelji u programu. Posljednja 4 pristupa dobila su relativno niske prosječne ocjene, osobito pristup preko letaka. Zanimljivo je da je nuđenje financijske naknade za sudjelovanje u programu ocijenjeno relativno nisko (3,32; rang 8.) premda je u razgovoru na fokusnoj grupi to bilo među preporučenim mjerama. Također, tvrdnja rangirana na pretposljednem mjestu (Nespominjanje riječi „nasilje“ u nazivu programa) ima prosječnu ocjenu 3,17 a iskustva u radu s našim počiniteljima obiteljskog nasilja pokazuju da korisnici ovakvih programa ne vole da ih se „etiketira“ kao nasilnike.

Važnost najčešćih prepreka sudjelovanju u programu

U upitniku su ispitanici procjenjivali i važnost najčešćih prepreka sudjelovanju muških izbjeglica i migranata u ovakvim programima (od 1 – uopće nije važno do 5 – jako važno). Rezultati su navedeni u Tablici 6.

Tablica 6. Važnost najčešćih prepreka sudjelovanju u programu

Najčešće prepreke sudjelovanju	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Strah od pravnih posljedica ako se otkrije nasilje	2 - 5	4,30	1
Osjećaj (dvostruke) stigmatiziranosti - kao migranata i (potencijalnih) počinitelji nasilja	2 - 5	4,11	2
Moraju se obvezati da prisustvuju određenom broju susreta	1 - 5	3,91	3
Moraju putovati da bi sudjelovali u programu	2 - 5	3,87	4
Ovo pitanje nije prioritet u njihovoj trenutnoj situaciji	2 - 5	3,83	5
Nedostatak resursa za sudjelovanje (vrijeme, novac za prijevoz)	2 - 5	3,77	6

Svih šest prepreka ispitanici su ocijenili prilično važnim, a relativno najveću važnost ima strah od pravnih posljedica, ako se otkrije njihovo nasilno ponašanje te osjećaj dvostruke stigmatiziranosti. Relativno najnižu važnost ima nedostatak resursa za sudjelovanje u programu, premda je i to, s obzirom na prosječnu ocjenu (3,77) prilično važno.

Procjena različitih strategija za stvaranje sigurnog okruženja u grupi

Kao što se pokazalo u diskusijama na fokusnoj grupi, vrlo je važno u ovakvim programima stvoriti sigurno i povjerljivo okruženje u grupi da bi sudionici mogli otvoreno razgovarati o rodno osjetljivom nasilju. Stoga smo ih zamolili da procijene (od 1 – vrlo loše do 5 – vrlo dobro) koliko su dobre različite strategije za stvaranje sigurnog okruženja u grupi. Prosječne procjene, rangovi i rasponi procjena prikazani su u Tablici 7.

Tablica 7. Ocjene različitih strategija za stvaranje sigurnog okruženja u grupi

Strategije za stvaranje sigurnog okruženja	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Osigurati prevoditelje za sve jezike u grupi	3 - 5	4,76	1
Promicanje i stvaranje inkluzivne atmosfere (bez diskriminacije, uz poštivanje raznolikosti kulturnih identiteta i maskulnosti)	3 - 5	4,74	2
Pojašnjavanje pravila o povjerljivosti (posebno u kojim slučajevima će se povjerljivost morati prekršiti -	3 - 5	4,62	3

informirani pristanak)			
Prilagođavanje strukturnog okvira i sadržaja pojedinačnim potrebama sudionika (ritam, ograničenja, osobno porijeklo/iskustva)	3 - 5	4,49	4,5
Angažirati kulturalne medijatore/posrednike ili članove zajednica kao su-voditelje grupe	2 - 5	4,49	4,5
Stvaranje neformalnih prilika za interakciju i izgradnju odnosa (npr. izleti, kuhanje, posjete muzejima)	3 - 5	4,43	6
Poticanje sudjelovanja i razgovora svih sudionika	3 - 5	4,39	7

Svih sedam ponuđenih strategija su ocijenjene kao vrlo dobre ili dobre. Prve 3 strategije su ocijenjene kao vrlo dobre, preostale 4 kao dobre.

Strategije za rješavanje međukulturalnih i jezičnih razlika

Fokusna grupa i intervjui su također pokazali važnost dobrog i pažljivog pristupa u rješavanju međukulturalnih i jezičnih razlika. To je i razumljivo jer izbjeglice i migranti dolaze u Hrvatsku i EU dominantno iz Azije i Afrike, odnosno država i zajednica koje su prilično različite od hrvatske i europske kulture, jezika, običaja i društvenih normi, osobito u području muško – ženskih odnosa i rodno osjetljivih oblika ponašanja.

Zato smo tražili od ispitanika da procijene (od 1 – vrlo loše do 5 – vrlo dobro) koliko su dobre pojedine strategije u rješavanju međukulturalnih i jezičnih razlika. Njihove prosječne ocjene, od relativno najviše do najniže vidljive su Tablici 8.

Tablica 8. Ocjene različitih strategija rješavanja međukulturalnih i jezičnih razlika

Strategije u rješavanju međukulturalnih i jezičnih razlika	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Korištenje interkulturalnih posrednika (medijatora)	2 - 5	4,30	1
Korištenje audiovizualnih/multimedijjskih resursa	2 - 5	4,26	2
Korištenje profesionalnih prevoditelja izvan lokalne zajednice(ca)	2 - 5	3,94	3,5
Korištenje ne-jezičnih metoda ili onih koje se manje zasnivaju na jeziku (poput glume, likovnih tehnika itd.)	2 - 5	3,94	3,5
Korištenje državljana zemlje porijekla kao su-voditelja	1 - 5	3,87	5
Korištenje prevoditelja iz lokalne zajednice(ca)	2 - 5	3,83	6
Korištenje članova grupe kao prevoditelja	1 - 5	2,98	7

Prvih 6 strategija su ocijenjene dobrima, a samo posljednja (Korištenje članova grupe kao prevoditelja) je ocijenjena lošijom, premda još uvijek prihvatljivom (2,98).

Korištenje interkulturalnih medijatora, audiovizualnih resursa te profesionalnih prevoditelja izvan lokalne zajednice su relativno najbolje strategije što je potpuno u skladu s dosadašnjim iskustvima u prevladavanju međukulturalnih i jezičnih barijera.

4.3. Primjeri dobre (i loše) prakse u prevenciji nasilja kod muških izbjeglica i migranata

U fokusnoj grupi i intervjuima te on-line upitniku spomenuti su neki dosadašnji primjeri dobre prakse u radu s izbjeglicama i migrantima u Hrvatskoj:

- Organizacija Status M (radionice o rodnim ulogama i ravnopravnosti iz 2019. godine) – muški pripadnik njihove kulture koji se već nalazi u državi primateljici drži edukaciju (lakše im je prihvatiti informacije i veća je vjerojatnost inkorporiranja u vlastito ponašanje)
Izlet na Sljeme – ako su dobro informirani, migranti na izlet gledaju kao na priliku za druženje i micanje iz rutine (Prihvatilišta)
- Udruga Centar za mirovne studije (CMS; 2012. – 2015. g.). Neformalni programi/radionice (međusobna interakcija, uspostavljanje kontakta, podjela iskustva). Kuhanje – migranti pripremali svoju hranu i predstavljali sebe i svoju kulturu (dobar uvod i podloga za edukaciju o rodno uvjetovanom nasilju i temi rodnih uloga).
- Organizacija IOM – Program Protect.
- Organizacija MdM – projekt: Seksualno i rodno utemeljeno nasilje među tražiteljima azila.
- Hrvatski Crveni križ radio je s grupama tražitelja međunarodne zaštite na nekim rodno osjetljivim temama.

Primjeri loše prakse u radu s izbjeglicama i migrantima. U razgovoru o primjerima loše prakse spomenuta su samo dva takva primjera:

- Istraživanje na temu rodno uvjetovanog nasilja (2016.) se nije pokazalo uspješnim jer je bilo na engleskom, a ne na jeziku migranata.
- Tražitelji azila su išli pomagati i volontirati prilikom poplave u Hrvatskoj ali su loše dočekani od grupe lokalnih “bikera”.

Oba primjera pokazuju koliko je važno voditi računa o jezičnim i međukulturalnim faktorima.

4.4. Potrebe stručnjaka u radu na prevenciji rodno utemeljenog nasilja s muškim izbjeglicama i migrantima

U drugom dijelu našeg istraživanja pitali smo ispitanike o potrebama stručnjaka. U fokusnoj grupi i intervjuima ispitanici su istaknuli sljedeće **stavove, znanja i vještine koje su potrebne stručnjacima:**

- Poznavanje kulture iz koje dolaze korisnici, ali i pojedinaca na individualnoj razini;
- Transkulturalne vještine potrebne za rad na kulturalno specifičnim temama;
- Teorijska znanja o nasilju, razumijevanje nasilnog procesa, specifične potrebe muškaraca;
- Specifična znanja o rodno utemeljenom nasilju;
- Vještine upravljanja konfliktom;
- Posjedovanje procesnih znanja (kako voditi grupni rad);
- Specifičnost muških grupa;
- Poznavanje protokola o postupanju u slučaju (rodno uvjetovanog) nasilja;
- Senzibilizacija stručnjaka na temu nasilja nad izbjeglicama;
- Upoznatost s potencijalnim rizicima rada s migrantima počiniteljima nasilja.
- Prepoznavanje znakova nasilja i upozorenja (kako bi se mogle identificirati žrtve);
- Osigurati superviziju voditeljima programa;
- Poznavati mrežu programa i usluga (znati gdje uputiti ljude);
- Nošenje sa stresom;
- Uključivanje prevoditelja u rad grupe – potrebna je opširna edukacija prevoditelja;
- Podrška institucija i drugih organizacija (MUP, NVO);
- Adekvatno i sigurno okruženje, možda čak izvan Prihvatišta;

Važnost potreba stručnjaka

Na temelju rezultata kvalitativnog istraživanja odabrali smo za upitnik 12 potreba stručnjaka. Za svaku od tih potreba 48 stručnjaka koji su ispunili upitnik dali su procijene važnosti te stupnja u kojemu su te potrebe kod njih zadovoljene. Rezultati su prikazani u Tablici 9.

Tablica 9. Važnost potreba i stupanj njihove zadovoljenosti kod stručnjaka

Potrebe stručnjaka	Važnost potreba			Zadovoljenost potreba		
	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang	Raspon ocjena	Prosječna procjena	Rang
Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s rodnim ulogama i nasiljem	4 - 5	4,72	1	2 - 5	4,00	2

(diskriminacija/seksizam)						
Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s rodnim ulogama i nasiljem kod (muških) izbjeglica i migranata	3 - 5	4,67	2	2 - 5	3,72	7
Znanja i vještine grupnog rada s klijentima iz različitih kultura	4 - 5	4,65	3	2 - 5	3,34	9
Znanje i vještine za prepoznavanje i rješavanje rodno utemeljenog i obiteljskog nasilja kod počinitelja i žrtava nasilja	4 - 5	4,60	4	1 - 5	3,41	8
Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s izbjeglicama i migrantima (diskriminacija/rasizam)	3 - 5	4,59	5,5	2 - 5	3,91	3
Znanje o problemima, poteškoćama i preprekama u procesu integracije migranata u novu kulturu	3 - 5	4,59	5,5	2 - 5	3,81	4,5
Poznavanje nacionalnog pravnog okvira za rodno utemeljeno nasilje i nasilje u obitelji	3 - 5	4,54	7	1 - 5	4,04	1
Znanje o rodnim i obiteljskim ulogama i odnosima u kulturama porijekla migranata i izbjeglica	2 - 5	4,52	8	1 - 5	3,28	10
Znanja i vještine grupnog rada i upravljanja grupnim procesima u preventivnom radu s muškarcima	3 - 5	4,49	9	1 - 5	3,11	11
Poznavanje relevantnih protokola i postupaka upućivanja žrtava i počinitelja u suočavanju s rodno utemeljenim i obiteljskim nasiljem	2 - 5	4,46	10	2 - 5	3,81	4,5
Znanje o nacionalnom sustavu prihvaćanja i integracije migranata/izbjeglica	2 - 5	4,43	11	2 - 5	3,79	6
Znanje i vještine za rad s muškarcima na rodnim ulogama i maskulinitetu	3 - 5	4,41	12	1 - 5	3,04	12

Može se primijetiti da su kod svih potreba prosječne procjene važnosti (4,72 – 4,41) veće od prosječnih procjena njihove zadovoljenosti (4,04 – 3,04). Od 12 ponuđenih potreba 8 ih je ocijenjeno jako važnima, a 4 prilično važnima. Istovremeno, ni jedna od tih potreba nije zadovoljena u velikoj mjeri. Sedam ih je prilično zadovoljeno, a preostalih 5 umjereno.

Dakle, stručnjaci u Hrvatskoj procjenjuju da im je potrebno još znanja i vještina kako bi mogli uspješno raditi na prevenciji rodno osjetljivog nasilja sa izbjeglicama i migrantima. Najviše im nedostaju znanja i vještine za rad s muškarcima na rodnim ulogama i maskulinitetu, za grupni rad i vođenje grupnih procesa, znanje o rodnim i obiteljskim ulogama i odnosima u kulturama iz kojih dolaze migranti te znanja i vještine prepoznavanja i rješavanja rodno utemeljenog i obiteljskog nasilja kod počinitelja i žrtava nasilja. A sva ta znanja i vještine ocjenjuju prilično ili jako važnima te bi ih trebalo ponuditi u okviru specifične izobrazbe za provedbu preventivnog programa..

Kontekstualni i organizacijski zahtjevi

U raspravi o različitim organizacijskim i kontekstualnim faktorima o kojima treba voditi računa kod ovakvih programa sudionici su istaknuli sljedeće:

- Osigurati brigu o djeci (dok su roditelji u programu);
- Provoditi program u blizini ili u mjestu gdje korisnici žive;
- Vrlo je važno osigurati odličnog prevoditelja;
- Paziti da prevoditelji ne interpretiraju i ne prosuđuju;
- Paziti da sudionici imaju povjerenje u prevoditelja (medijatora);
- Provjeriti koliko su pismeni na materinjem jeziku i prilagoditi program obrazovnoj razini polaznika;
- Pristupati im s poštovanjem i razumijevanjem;
- Uključiti migrante u evaluaciju i razvoj programa (pokazalo se da su aktivniji u radu ako su sami uključeni u proces nastajanja programa);
- Iako je za ovakve programe bolja zatvorena grupa treba razmisliti o grupi otvorenog tipa zbog velike fluktuacije ljudi;
- Osigurati da certifikat o završenom programu donosi neke koristi/beneficije; ponuditi im financijsku naknadu ili kupone za hranu;
- Raditi u manjim grupama;
- Osigurati superviziju voditeljima programa;
- Poznavanje zakona i protokola postupanja kada se dogodi nasilje.

5. SAŽETAK I PREPORUKE

Sljedeći odjeljci sažimaju preporuke za razvijanje i provođenje intervencije za muške migrante i izbjeglice radi povećanja rodne osjetljivosti i prevencije nasilja te za razvoj programa izgradnje kapaciteta za stručnjake koji će provoditi ovu intervenciju. Ove se preporuke temelje na integriranim informacijama kvalitativnog istraživanja koje je obuhvatilo 21 stručnjaka i kvantitativnog istraživanja s 48 stručnjaka.

Kao što je opisano u poglavlju *Situacija u zemlji*, specifičnosti Hrvatske su da ona nije zemlja odredišta za izbjeglice u pokretu. Umjesto toga, za većinu izbjeglica Hrvatska je tranzitna zemlja, poput susjednih zemalja koje nisu članice EU, Srbije i Bosne i Hercegovine, na njihovom putovanju u zapadne i sjevernoeuropske zemlje. Zatvaranje mađarske granice od 2015. godine preusmjerilo je izbjegličke tokove kroz Hrvatsku te stvorilo ogroman pritisak na nadzor granice. Policijsko vraćanje migranata, koji su pokušavali ući u Hrvatsku kao vanjsku granicu EU, oštro je kritizirano.

Izbjeglice kojima je dodijeljen azil imaju brojna prava i pogodnosti, praktički uživaju ista prava kao i hrvatski državljani. Između ostalih prava, imaju pravo na podršku u integriranju u zajednice prihvata. Implikacija činjenice da žive raštrkano u različitim lokalnim zajednicama, za razliku od rezidencijalnog smještaja u nekim drugim zemljama, je da je do njih teško doći i motivirati ih za sudjelovanje u preventivnim programima. Međutim, muškarci koji su još uvijek u postupku traženja azila smješteni su u dva prihvatna centra. To pruža priliku da im se ponudi program predviđen projektom FOMEN.

Međutim, otežavajuće okolnosti za provođenje programa prevencije nasilja su činjenica da većina tražitelja azila i izbjeglica rodno uvjetovano nasilje ne smatra prioritetnom temom, prevladavaju druga pitanja koja imaju prioritet u vezi s njihovim budućim životom.

Na temelju analize kvalitativnih i kvantitativnih podataka, ukratko prikazujemo sljedeće preporuke, kako za razvoj programa prevencije nasilja za muškarce izbjeglice i migrante, tako i za program izobrazbe stručnjaka za njegovo provođenje.

5.1. Rodno osjetljiv rad na prevenciji nasilja s muškim migrantima i izbjeglicama

Znanje i stavovi

Što se tiče sadržaja znanja, sve teme navedene u istraživanju ocijenjene su važnima tako da bi ih preventivni rad trebao uključiti. Ipak, u nastavku su istaknuti neki aspekti.

Tražitelji azila i izbjeglice trebaju znanje o kulturološkim specifičnostima u rodnim odnosima, društvenoj konstrukciji maskuliniteta, razumijevanju onoga što se smatra rodno uvjetovanim nasiljem te znanje o pravnom okviru nasilja u društvu prihvata. To uključuje razumijevanje da

je bilo koji oblik nasilja neprihvatljiv i da se počinitelji smatraju pravno odgovornima. Poznavanje i prepoznavanje različitih oblika rodno uvjetovanog nasilja i seksualnog rodno uvjetovanog nasilja, kao i svijest o posljedicama za preživjele, su ključni. To moraju razumjeti i muški i ženski migranti.

Muškarci tražitelji azila i izbjeglice trebaju učiti o stavovima, vrijednostima i pravnim posljedicama vezanima za nasilje prema ženama i djeci u odredišnim zemljama, u odnosu na zemlje porijekla. Trebali bi postati svjesni rodnih uloga i praksi u pogledu rodne jednakosti u kulturi u koju su došli.

Motivirani su za učenje kako su rodna ponašanja i odnosi regulirani i ozakonjeni u Europi, npr. kako prići ženama i kako razgovarati s njima, kako se intimnost očituje i regulira.

Teme privlačne muškim izbjeglicama

Zajednički nazivnik tema preporučenih za program je da se trebaju usredotočiti na same muškarce kako bi se osjećali priznatima. Implikacija je da bi sadržaj programa prevencije nasilja trebao odražavati ono što je važno iz njihove perspektive, što bi povećalo motivaciju za sudjelovanje.

Te teme uključuju: zdravlje i psihosomatiku, uključujući nesanicu; pravni okvir u vezi s postupcima azila i izbjegličkim pravima; stereotipe o rodnim ulogama; ulogu muškaraca i rekonstrukciju maskuliniteta zbog migracije; maskulinitet muškaraca u EU kulturama i obitelji; partnerske i roditeljske uloge i odnose; mušku čast; diskriminaciju i stigmatu; uznemiravanje i nasilje u odnosima; nasilje muškaraca nad muškarcima; postizanje emocionalnih i bihevioralnih samoregulacija pod stresom i provokacijom; tehnike samopomoći i smirivanja

Istraživanje vlastitih iskustava i povezivanje s trenutnim osjećajima i ponašanjima

Muškarci migranti i izbjeglice moraju vlastita iskustva istražiti u sigurnom i podržavajućem kontekstu, uključujući traumu i nasilje pretrpljeno u domovini i tijekom putovanja u zemlju prihvata, kao i nepovoljna iskustva nakon dolaska.

Program bi trebao uključivati mogućnost razmjene osobnih iskustava izbjegličkog putovanja s drugim muškarcima. To bi trebalo uključivati nasilje i diskriminaciju kojima su bili izloženi.

Potrebno je dijeliti iskustva o poteškoćama i preprekama za sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima u zajednicama prihvata.

Istražiti i podijeliti kako bijeg, migracija i život u zajednici prihvata utječu na njihovu ulogu i muški identitet. Važno je podijeliti s drugim muškarcima izbjeglicama kako transformirati vlastiti maskulinitet i obiteljsku ulogu.

Uključivanje i motiviranje muškaraca za sudjelovanje u programu

Muškarci migranti i izbjeglice mogli bi biti motivirani za sudjelovanje u programu prevencije nasilja ponudom šireg spektra tema koje su im interesantnije, kao što su suočavanje s migracijskim stresom, samoregulacija emocija i kulturološki primjeren pristup ženama. Drugi način je povezivanje programa FOMEN s već postojećim programima koji služe ovoj ciljnoj grupi. To bi se moglo postići izgradnjom partnerstva s Hrvatskim Crvenim križem, Medicins du Monde, Isusovačkom službom za izbjeglice, UNHCR-om, IOM-om, Are You Syrious (AYS) koji su već duže vrijeme prisutni u prihvatnom centru za tražitelje azila.

Širenje informacija o programu prevencije nasilja može se provesti povezivanjem s tekućim sportskim i sličnim aktivnostima putem oglasnih ploča u prihvatnom centru.

Što se tiče motiviranja tražitelja azila za sudjelovanje u FOMEN programu, treba naglasiti da je hrvatski pravni okvir sličan onome u zemljama Zapadne Europe, tako da će im to znanje biti potrebno gdje god se u budućnosti nađu.

Kako bi se promoviralo sudjelovanje u programu, može se odabrati do 5 ilustracija stanja ili ponašanja koja su prihvatljiva u zemlji podrijetla, ali nisu prihvatljiva ili su čak ilegalna u zemljama prihvata.

Ako se program provodi izvan prihvatnog centra, treba osigurati prijevoz sudionika. Osiguravanje osvježnja i hrane tijekom radionica je nužno. Organiziranje vikend izleta može povezati potencijalne sudionike u programu. Poticaji u obliku bonova za hranu za sudjelovanje u programu mogu povećati njihovu motivaciju.

Snažna motivacija mogla bi se postići kad bi vlasti u Hrvatskoj i drugim zemljama EU-a potvrdile o završetku ovog programa prevencije nasilja priznale kao prednost u postupku traženja azila, zapošljavanja itd. Ova potvrda svjedočila bi da su muškarci voljni uložiti vrijeme i trud da bi razumjeli pravni i socijalni kontekst društva prihvata i radili na integraciji u sustav vrijednosti zemlje boravka.

Motivacija za prijavljivanje u program prevencije nasilja može se podržati ako program preporučiti i objasniti pouzdana osoba, po mogućnosti iz migrantske zajednice. To bi se moglo postići i ako bi neformalni čelnici grupe podržali program i sudjelovali u njemu.

Provođenje preventivnog programa

Načini provođenja trebali bi se temeljiti na iskustvenom učenju, međusobnoj razmjeni i aktivnom sudjelovanju muškaraca. Treba koristiti format radionice, uključujući igru uloga, simulacije iz stvarnog života i modeliranje konstruktivnog ponašanja u svakodnevnim situacijama.

Zbog jezičnih barijera potrebni su prevoditelji kao i kulturni medijatori, ako je moguće. Međutim, potrebno ih je obučiti kako bi doprinijeli provedbi programa. Za prevladavanje jezičnih ograničenja trebalo bi koristiti videomaterijale i grafiku.

Zadatke poput domaće zadaće treba izbjegavati.

Osiguravanje sigurnog prostora za grupni rad

Pristup voditelja i sudionika trebao bi biti neocjenjujući u odnosu na prošlost članova grupe. Atmosfera dobrodošlice u grupi je važna i nju treba dosljedno njegovati. Voditelji i prevoditelji trebali bi biti otvoreni za ideje i komentare članova grupe i trebali bi se prilagoditi njihovim inicijativama i zahtjevima u mjeri koja je moguća i razumna.

Povjerljivost je vrlo važna i trebalo bi je razjasniti, kako u vrijeme formiranja grupe, tako i tijekom života grupe. Veličina grupa ne bi trebala biti veća od 4 do 5 sudionika.

Poželjno je da grupu vodi žensko-muški par kako bi pružali primjer rodne ravnopravnosti i zajedničke odgovornosti.

Prepreke provođenju programa i rješenja

U grupama se očekuje otpor prema promjenama i voditelji bi trebali imati visoku razinu vještina grupnog rada, uključujući i suočavanje s otporom.

Tražitelji azila i izbjeglice nisu sigurni koliko će dugo živjeti u Hrvatskoj pa bi program trebalo provoditi u kratkom vremenu (npr. četiri tjedna).

Program prevencije trebao bi se održavati u prostoru koji je sudionicima pogodan, u ovom slučaju prihvatnom centru.

5.2. Program jačanja kapaciteta stručnjaka

Program jačanja kapaciteta stručnjaka, tj. osposobljavanje stručnjaka koji će provoditi program prevencije nasilja za muške migrante i izbjeglice, trebao bi se baviti složenim kompetencijama, koje uključuju stavove, znanja i vještine.

Kulturalne kompetencije

Program izobrazbe trebao bi stručnjacima pružiti osnovno razumijevanje kulture iz koje izbjeglice i migranti potječu, te razviti vještine potrebne za rad u multikulturalnom okruženju, posebno s ranjivim sudionicima iz drugih kultura.

Razumijevanje migracije

Razumijevanje procesa migracije, potrebe i izazovi prisilne migracije, modeli akulturacije; poznavanje pravnih postupaka u pogledu azila i prava izbjeglica; poznavanje postupaka kroz koje azilanti i izbjeglice mogu ostvariti prava i usluge.

Razumijevanje nasilja

Znanje o interpersonalnom nasilju, razumijevanje odnosa između emocija i nasilničkog ponašanja, eskalacija nasilja u bliskim odnosima, teorije nasilja; razumijevanje suštine rodno uvjetovanog nasilja.

Pomagačke vještine

Osnovno razumijevanje ranjivosti mentalnog zdravlja povezanih sa prisilnom migracijom, psihološkom traumom i posljedicama.

Vještine koje omogućuju osnovno prepoznavanje posttraumatskog stresa i depresije te upućivanje dalje u slučaju potrebe.

Sposobnost podučavanja sudionika elementarnim vještinama samopomoći za smirivanje, emocionalnu i ponašajnu samoregulaciju te nošenje sa stresom.

Samosvijest o vrijednostima i stavovima

Istražiti vlastite stavove o izgradnji maskuliniteta, rodnim ulogama u društvu i obitelji, poznavanju specifičnosti rodno uvjetovanog nasilja i seksualnog rodno uvjetovanog nasilja, uključujući prepoznavanje i osnovne intervencije. Također, istražiti vlastita razmišljanja o migracijama i izbjeglicama.

Tehnički zahtjevi

Vještine grupnog rada, znanje i vještine upravljanja sukobom u grupi.

Vještine za uspješan rad s prevoditeljima u grupi.

Znanje o referalnim sustavima i protokolima u slučaju rodno uvjetovanog nasilja i seksualnog rodno uvjetovanog nasilja; institucijama i organizacijama uključenima u život azilanata i izbjeglica.

Osigurati superviziju, savjetovanje i podršku stručnjacima koji provode program.

Osigurati odgovarajući i siguran radni prostor za provedbu programa.

Osigurati podršku vlasti koje upravljaju prihvatnim centrom i drugih organizacija koje rade s tražiteljima azila u centru.

6. BIBLIOGRAFIJA

Centar za mirovne studije, 2020. Izvještaj o nezakonitim protjerivanjima djece i djece bez pratnje u Hrvatskoj

European Commission, 2018. European website on integration, <https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/second-group-of-syrian-refugees-arrive-through-croatias-resettlement-ii-programme>, pristupljeno 1. lipnja 2020.

International Organisation for Migration (IOM), Ured u Hrvatskoj, Mapping report Protect, 2019.

Ministarstvo unutarnjih poslova: statistički izvještaj o migracijama, <https://mup.gov.hr/pristup-informacijama-16/statistika-228/statistika-trazitelji-medjunarodne-zastite/283234>, pristupljeno 1. lipnja

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske, Godišnji izvještaji o radu za 2018. i 2019.

<http://www.sigurnomjesto.hr/en/violence-prevention/statistics/>, pristupljeno 1. lipnja 2020.

Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, 2017:5

7. PRILOZI

Prilog 1: Informacije za sudionike i Obrazac informirane suglasnosti

Prilog 2: Predložak s ključnim pitanjima

Prilog 3: *Online* upitnik

Prilog 1:

Informacije za sudionike i obrazac informirane suglasnosti

Okrugli stol/sastanak stručnjaka, Zagreb, 3. 12. 2019.

FOMEN – FOCUS ON MEN: Gender Based Violence Prevention Work with Male Refugees and Migrants

Projekt FOMEN

Projekt "FOCUS ON MEN: Gender Based Violence Prevention Work with Male Refugees and Migrants" je dvogodišnji europski projekt su-financiran u okviru programa Europske unije Rights, Equality and Citizenship Programme (Projekt No. REC-RDAP-GBV-AG-2018 - 856614). Provode ga partnerske organizacije u šest europskih zemalja, a koordinira "Verein für Männer-und Geschlechterthemen Steiermark (VMG)", Austrija.

U Hrvatskoj aktivnosti projekta FOMEN provodi Društvo za psihološku pomoć, a odgovorna osoba je: Dragan Jusupović, dragan@dpp.hr, tel. (0)1 48 26 111.

Okrugli stol/sastanak stručnjaka

Glavni cilj ovog okruglog stola/sastanka stručnjaka je procijeniti potrebe i resurse te identificirati najbolje prakse u vezi s rodno osjetljivim radom na prevenciji nasilja s muškim izbjeglicama i migrantima u Hrvatskoj. Stručnjaci iz područja migracije/interkulturalnog obrazovanja, roda/maskulnosti i prevencije nasilja podijelit će iskustva i razgovarati o relevantnim potrebama, izazovima, resursima i dobrim praksama za usmjeravanje daljnjeg razvoja projektnih aktivnosti.

Sastanak će trajati 2 – 4 sata. Moderator će vam postaviti nekoliko pitanja radi usmjeravanja i olakšavanja rasprave. Tijekom rasprave vodit će se bilješke, a rasprava će se i audio-snimati radi točnosti bilješki.

Dobrovoljnost sudjelovanja

Sudjelovanje u ovom istraživanju je dobrovoljno i ne morate odgovoriti niti na jedno pitanje na koje ne želite. Također, možete odustati od sudjelovanja u bilo kojem trenutku.

Povjerljivost i zaštita podataka

Sve informacije i osobni podaci koje dajete tretirat će se sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka (NN 106/12.) i Uredbi EU 2016/679 (Opća uredba o zaštiti podataka). Rezultati okruglog stola/sastanka mogu se sažeti i koristiti u objavljenim stručnim člancima, projektnim izvještajima i prezentacijama. Citati ili ključni nalazi uvijek će biti anonimni u svim formalnim tiskanim materijalima, osim ako prethodno ne pribavimo Vašu izričitu pisanu suglasnost za navođenje Vašeg imena.

Vaše osobne podatke, navedene u potpisnoj listi sudionika, koristit ćemo samo da bismo Vas kontaktirali radi mogućeg sudjelovanja u ostalim aktivnostima projekta FOMEN. Potpisnu listu podijelit ćemo s koordinatorom projekta "Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark" (Graz, Austrija) i Europskom komisijom (Generalna uprava za pravosuđe i potrošače,

Bruxelles, Belgija) s isključivom svrhom izvještavanja o ovoj projektnoj aktivnosti, a postupat ćemo u skladu s Uredbom EU 2016/679 (Opća uredba o zaštiti podataka).

Molimo Vas da, izvan ove grupe, ne dijelite identitete ili odgovore ostalih sudionika ovog okruglog stola kako biste zaštitili njihovu privatnost.

Informirana suglasnost

	Da	Ne
Pročitala/o sam (ili su mi ih pročitali) i razumjela/o sam gore navedene informacije. Omogućeno mi je postavljanje pitanja o sastanku/okruglom stolu i zadovoljna/an sam odgovorima na moja pitanja.	Da	Ne
Dobrovoljno pristajem na sudjelovanje u ovom sastanku/okruglom stolu i razumijem da mogu odbiti odgovarati na pitanja i mogu odustati od sudjelovanja u bilo kojem trenutku, bez potrebe za objašnjenjem.	Da	Ne
Slažem se da se tijekom sastanka rade audio i pisane bilješke.	Da	Ne
Moji odgovori/doprinosi stručnoj raspravi mogu se anonimno navesti u publikacijama, izvještajima, web stranicama i ostalim rezultatima projekta.	Da	Ne
Pristajem da Društvo za psihološku pomoć bilježi i obrađuje moje osobne i druge podatke. Razumijem da će se ovi podaci koristiti samo u svrhe navedene u ovoj izjavi i sukladno Općoj uredbi o zaštiti podataka (GDPR).	Da	Ne
Dajem suglasnost da se moji osobni podaci s potpisne liste dijele s koordinatorom projekta „Verein für Männer - und Geschlechterthemen Steiermark“ (Graz, Austrija) i Europskom komisijom (Generalna uprava za pravosuđe i potrošače, Bruxelles, Belgija) koji će moje podatke tretirati sukladno Općoj uredbi o zaštiti podataka (GDPR).	Da	Ne
Dajem suglasnost da se fotografije sastanka i mene osobno mogu koristiti u projektim izvještajima o ovoj aktivnosti i na web stranicama i društvenim medijima projekta FOMEN i njegovih partnera.	Da	Ne

Pristajem na sudjelovanje

_____	_____	_____
Datum	Ime i prezime	Potpis
_____	_____	_____
Datum	Ime i prezime odgovorne osobe	Potpis

2 kopije: 1 za sudionika, 1 za arhivu projekta

Prilog 2:

Predložak za okrugli stol/sastanak stručnjaka

Radni paket 2: analiza potreba i resursa

Projekt: FOMEN: FOCUS ON MEN: Gender Based Violence Prevention Work with Male Refugees and Migrants
(REC-RDAP-GBV-AG-2018 – 856614)

I. UVOD:

- Voditelji se kratko predstavite i zamole sve prisutne stručnjake da se i oni kratko predstavite (ime, profesija, organizacija, područje rada)
- Pomoću *Informacije za sudionike* (koju podijele svim prisutnima) voditelji kratko predstavite projekt FOMEN i ciljeve ovog sastanka.
- Sudionici popune i potpišu obrazac *Informirana suglasnost*. Potpisnu listu popunjavaju i potpisuju tijekom provedbe fokusne grupe..

II. FOKUSNA GRUPA (oko 2,5 sata)

Sudionike se podijeli u dvije manje grupe te se u svakoj grupi postavite i prodiskutiraju sljedeća pitanja:

1. **Potrebe muških migranata i izbjeglica u Hrvatskoj u vezi s prevencijom rodno uvjetovanog nasilja**, a s obzirom na probleme kao što su jezik, kultura, religija, obrazovanje, stereotipi o muškim i ženskim ulogama, socijalni kontekst, obiteljski odnosi, političke i pravne okolnosti, proces azila (pravni i institucionalni okvir, procesi prihvata i integracije) itd.
 - a) Kako (kroz koje usluge/službe/organizacije) se može doći do muških migranata i izbjeglica?
 - b) Što bi ih moglo motivirati da sudjeluju u programu prevencije rodno utemeljenog nasilja?
 - c) Koje bi teme/sadržaje trebao uključiti (a koje ne) takav preventivni program?
 - d) Da li postoje neki specifični sadržaji s obzirom na različite ciljne skupine (azilanti, migranti, izbjeglice)?
 - e) Što bi mogle biti glavne prepreke za sudjelovanje migranata i izbjeglica u preventivnom programu i kako ih se može prevladati?
 - f) Kako u takvim grupama postići osjećaj sigurnosti i spremnosti da se otvoreno govori o problemu rodno uvjetovanog nasilja?
 2. **Potrebe stručnjaka koji rade ili će raditi s migrantima i izbjeglicama na prevenciji rodno uvjetovanog nasilja** te surađivati s DPP-om na razvoju programa prevencije nasilja.
 - a) Koje su Vaše glavne potrebe i resursi za rad s migrantima i izbjeglicama na prevenciji rodno uvjetovanog nasilja?
 - b) Što bi Vas moglo motivirati da sudjelujete u razvoju i provedbi takvog programa?
 - c) Koja biste znanja i vještine voljeli dobiti da se u radu s muškim migrantima i izbjeglicama osjećate kompetentnije i ugodnije?
- Pauza za osvježenje (kava, čaj, pecivo) (20 – 30 min.)

3. **Primjeri i mogućnosti dobre prakse u ovoj vrsti rada.** Uočene poteškoće ili prepreke i strategije njihovog rješavanja, posebno u pristupu muškim migrantima i izbjeglicama i njihovom motiviranju za sudjelovanje u programu; analiza glavnih sadržaja i metoda prevencije itd.
- Imate li iskustva u prevenciji nasilja kod migranata i izbjeglica?
 - Što Vam se, općenito, pokazalo uspješnim u radu s migrantima i izbjeglicama, koje su strategije/metode rada bile korisne? Koje nisu?
 - S kojim glavnim poteškoćama ili preprekama ste se susretali i kako ste ih prevladavali?
 - Koje su glavne naučene lekcije iz Vašeg dosadašnjeg iskustva s migrantima i izbjeglicama?
 - Kojih bismo se standarda kvalitete trebali držati u radu s muškim izbjeglicama i migrantima na prevenciji rodno utemeljenog nasilja?
4. Naredni korak u projektu je **kvantitativno istraživanje potreba i resursa stručnjaka** u vezi s provođenjem programa prevencije rodno uvjetovanog nasilja kod muških migranata i izbjeglica.

Zamoliti sudionike da u 5 minuta, svatko za sebe, zapiše nekoliko najbitnijih pitanja koja bi trebalo uvrstiti u upitnik o potrebama i resursima stručnjaka u vezi s programom prevencije rodno utemeljenog nasilja kod muških migranata i izbjeglica. To mogu biti neka od danas već prodiskutiranih pitanja, ali i nova pitanja.

Nakon toga, zamoliti sudionike da pročitaju pitanja koja su zapisali.

- Koja bi još pitanja trebalo postaviti?
- Koja pitanja ne bi trebalo postavljati?

III. Povratak u veliku grupu. Povratne informacije i završavanje sastanka. Najaviti naredne aktivnosti projekta i zamoliti sudionike za nastavak suradnje.

Prilog 3:

On-line Upitnik

Radni paket 2: Analiza potreba i resursa
FOMEN - FOCUS ON MEN: Gender Based Violence Prevention Work
with Male Refugees and Migrants

Projekt FOMEN

Projekt "FOCUS ON MEN: Gender Based Violence Prevention Work with Male Refugees and Migrants" je dvogodišnji europski projekt su-financiran u okviru programa Europske unije *Rights, Equality and Citizenship Programme* (Projekt No. REC-RDAP-GBV-AG-2018 - 856614). Provode ga partnerske organizacije u šest europskih zemalja, a koordinira Verein für Männer-und Geschlechterthemen Steiermark (VMG), Austrija. Više informacija o projektu FOMEN možete naći na: <https://www.focus-on-men.eu>

U Hrvatskoj aktivnosti projekta FOMEN provodi Društvo za psihološku pomoć, a odgovorna osoba je Dragan Jusupović, dragan@dpp.hr, tel. (0)1 48 26 111.

Ovaj je upitnik dio aktivnosti analize potreba i resursa u okviru projekta FOMEN, čiji su glavni ciljevi:

- *Prikupiti i analizirati uočene potrebe ciljne skupine muškaraca migranata i izbjeglica u vezi rodne osjetljivosti i prevencije nasilja,*
- *Prikupiti i analizirati potrebe stručnjaka koji rade s migrantima i izbjeglicama u vezi s programom prevencije rodno utemeljenog nasilja,*
- *Prikupiti i analizirati primjere i mogućnosti dobre prakse u ovoj vrsti rada, kao i uočene poteškoće ili prepreke, te strategije za njihovo rješavanje,*
- *Uspostaviti suradnju sa stručnjacima i organizacijama za pilot-provedbu projekta (izobrazba trenera, pilotiranje intervencija).*

Istraživanje ima dva dijela. U prvom dijelu nas zanimaju Vaša mišljenja i stavovi o potrebama muških migranata i izbjeglica u vezi prepoznavanja rodne osjetljivosti i prevencije nasilja, te o tome kako zadovoljiti te potrebe kroz preventivni projekt (uključujući i potrebe stručnjaka kako bi mogli provesti takav projekt). Taj dio traje oko 20 minuta. Drugi dio se odnosi na primjere dobre prakse, iskustva i naučene lekcije u ovakvoj vrsti rada. Za taj dio potrebno je oko 15 min.

Znamo da ste jako zauzeti i pokušali smo skratiti upitnik koliko je bilo moguće. Međutim, ovo je jedinstvena prilika da pitamo stručnjake i druge koji rade izravno na terenu u različitim europskim zemljama o ovim važnim temama. Mislimo da su sva ova pitanja važna kako bismo bolje razumjeli problem i na primjeren način nastavili rješavati ga.

Hvala Vam unaprijed na suradnji!

1. Informirani pristanak

Dobrovoljnost sudjelovanja

Sudjelovanje u ovom istraživanju je dobrovoljno i ne morate odgovoriti niti na jedno pitanje na koje ne želite. Također, možete odustati od sudjelovanja u bilo kojem trenutku.

Povjerljivost i zaštita podataka

Sve informacije i osobni podaci koje dajete tretirat će se sukladno Zakonu o zaštiti osobnih podataka (NN 106/12.) i Uredbi (EU) 2016/679 (Opća uredba o zaštiti podataka). Rezultati ovog istraživanja mogu se sažeti i koristiti u stručnim člancima, projektnim izvještajima i prezentacijama u kojima će citati uvijek biti anonimni.

Dobrovoljno pristajem odgovoriti na ovaj upitnik i razumijem da mogu odbiti odgovoriti na pojedina pitanja kao da mogu prekinuti odgovaranje u bilo kojem trenutku.	DA ☐	NE ☐
Moji odgovori iz ovog upitnika mogu se anonimno navesti u publikacijama, izvještajima, web stranicama i drugim rezultatima istraživanja.	DA ☐	NE ☐

2. Osobne i organizacijske informacije

2.1. Molimo Vas, označite sljedeće podatke **o sebi**:

Spol:	☐	Ženski	☐	Muški	☐	Ne-binarni	☐	Drugo:			
Dob:	☐	18-24	☐	25 -34	☐	35-44	☐	45-54			
	☐	55-64	☐	65 +	☐						
Zanimanje/temeljno obrazovanje	☐	Nastavnik	☐	Socijalni radnik	☐	Psiholog	☐	Liječnik			
	☐	Sociolog	☐	Antropolog	☐	Drugo:					
Živate li u zemlji u kojoj ste rođeni?								☐	Da	☐	Ne
Smatrate li se osobom s međunarodnom obiteljskom poviješću? (članovi obitelji imaju različito etničko porijeklo, živjeli smo izvan zemlje porijekla ili sl.)								☐	Da	☐	Ne
Jeste li ikada u životu bili izbjeglica?								☐	Da	☐	Ne

2.2. U kojoj zemlji/zemljama radite? (moguće je više odgovora)

☐	Austrija	☐	Hrvatska	☐	Njemačka	☐	Grčka	☐	Italija
☐	Španjolska	☐	Drugo:						

2.3. Koje je Vaše područje/ja djelovanja/iskustva/stručnosti? (moguće je više odgovora)

☐	Migracije/interkulturno obrazovanje	☐	Rod/maskulinitet	☐	Prevenција nasilja
☐	Drugo (što?):				

2.4. Koliko godina iskustva imate u tom području/ima?

☐	Manje od 1	☐	1 - 3	☐	4 - 10	☐	Više od 10
-----------------------	------------	-----------------------	-------	-----------------------	--------	-----------------------	------------

2.5. S kojom populacijom radite? (moguće je više odgovora)

☐	Žene	☐	Muškarci	☐	LGBTIQ osobe
☐	Odrasli	☐	Maloljetnici	☐	Lokalno stanovništvo
☐	Izbjeglance	☐	Tražitelji azila	☐	Migranti

2.6. Molimo Vas označite sljedeće podatke **o Vašoj organizaciji**:

☐	Ne radim ni u jednoj organizaciji („slobodnjak“ i sl.) > prijedite na pitanje 3.
-----------------------	--

2.7. Vaša organizacija je ...

☐	Organizacija u javnom sektoru/državno tijelo	☐	NVO /OCD	☐	Privatna tvrtka
☐	Drugo:				
☐	Nacionalna organizacija	☐	Međunarodna organizacija		

2.8. Koliko osoblja ima Vaša organizacija?

☐	do 10	☐	11 - 50	☐	51 - 100	☐	Više od 100
-----------------------	-------	-----------------------	---------	-----------------------	----------	-----------------------	-------------

2.9. Koje je glavno područje djelovanja Vaše organizacije?

☐	Migracije/interkulturno obrazovanje	☐	Rod/maskulinitet	☐	Prevenција nasilja
☐	Nešto drugo: _____				

3. Potrebe muških migranata i izbjeglica s obzirom na rodnu osjetljivost i rad na prevenciji nasilja

3.1. Imajući u vidu prevenciju rodno utemeljenog nasilja koliko su za muške migrante i izbjeglice važne sljedeće potrebe?		1	2	3	4	5
		uopće nije važno	donekle važno	umjereno važno	prilično važno	jako važno
1	Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s obiteljskim i rodnim ulogama i jednakosti u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	1	2	3	4	5
2	Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s nasiljem nad ženama i djecom u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	1	2	3	4	5
3	Učenje o stavovima, vrijednostima i zakonima u vezi s LGBTIQ osobama u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla).	1	2	3	4	5
4	Razgovor s drugim muškarcima izbjeglicama i migrantima o vlastitim iskustvima bijega/migracije i traumama koje su s tim povezane.	1	2	3	4	5
5	Razgovor o nasilju i diskriminaciji kojima su bili izloženi i njihovim posljedicama kao osnovi za sprečavanje nasilja.	1	2	3	4	5
6	Razgovor o poteškoćama i preprekama sudjelovanja u životu zemlje boravka.	1	2	3	4	5
7	Razgovor i rasprava o tome kako je proces bijega/migracije i integracije utjecao i utječe na njihovu ulogu i identitet muškarca.	1	2	3	4	5
8	Razgovor s drugim muškarcima migrantima i izbjeglicama o tome kako promijeniti svoju ulogu u obiteljskim i drugim odnosima u zemlji boravka.	1	2	3	4	5
9	Poznavanje različitih oblika seksualnog i rodno utemeljenog nasilja i njegovih posljedica na žrtve/preživjele.	1	2	3	4	5
10	Učenje o flertu, upoznavanju, seksualnim i intimnim vezama u zemlji boravka (u odnosu na zemlju porijekla)	1	2	3	4	5
11	Nešto drugo: _____	1	2	3	4	5

4. Uključivanje i motiviranje muških migranata i izbjeglica za rad na prevenciji rodno utemeljenog nasilja

4.1. Koliko su dobre sljedeće strategije za uključivanje muških migranata i izbjeglica i/ ili njihovo motiviranje da sudjeluju u programu rodne osjetljivosti i prevencije rodno utemeljenog nasilja?		1 vrlo loše	2 loše	3 prihvatljivo	4 dobro	5 vrlo dobro
1	Informiranje i promocija preventivnih programa putem javnih institucija/organizacija koje rade s izbjeglicama ili migrantima.	1	2	3	4	5
2	Informiranje i promocija preventivnih programa putem nevladinih organizacija/organizacija civilnog društva koje rade s izbjeglicama ili migrantima.	1	2	3	4	5
3	Informiranje i promocija preventivnih programa putem udruženja ili lokalnih zajednica izbjeglica ili migranata.	1	2	3	4	5
4	Uključivanje istaknutih članova ili vođa izbjegličke/migrantske zajednice.	1	2	3	4	5
5	Preko letaka.	1	2	3	4	5
6	Putem web stranice ili društvenih medija.	1	2	3	4	5
7	Nespominjanje riječi „nasilje“ u nazivu programa ili u diseminacijskim aktivnostima.	1	2	3	4	5
8	Održavanje susreta u ili u blizini zajednica/mjesta u kojima žive migranti/izbjeglice.	1	2	3	4	5
9	Ponuditi financijsku naknadu za sudjelovanje u programu.	1	2	3	4	5
10	Ponuditi brigu o djeci (dok su roditelji u programu).	1	2	3	4	5
11	Ponuditi potvrdu/certifikat za sudjelovanje u programu.	1	2	3	4	5
12	Nešto drugo:	1	2	3	4	5

4.2. Koliko su važne sljedeće prepreke sudjelovanju muških migranata i izbjeglica u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja?		1 uopće nije važno	2 donekle važno	3 umjereno važno	4 prilično važno	5 jako važno
1	Osjećaj (dvostruke) stigmatiziranosti - kao migranata i (potencijalnih) počinitelja nasilja.	1	2	3	4	5
2	Pitanje nije prioritet u njihovoj trenutnoj situaciji.	1	2	3	4	5
3	Nedostatak resursa za sudjelovanje (vrijeme, novac za prijevoz).	1	2	3	4	5
4	Moraju putovati da bi sudjelovali u programu.	1	2	3	4	5
5	Strah od pravnih posljedica ako se otkrije nasilje.	1	2	3	4	5
6	Moraju se obvezati da prisustvuju određenom broju susreta.	1	2	3	4	5
7	Nešto drugo:	1	2	3	4	5

5. Stvaranje sigurnog okruženja za muške migrante i izbjeglice za rad u rodno osjetljivom programu prevencije nasilje

<i>5.1. Koliko su dobre sljedeće strategije za stvaranje što sigurnijeg okruženja u grupi za rad na prevenciji rodno utemeljenog nasilja?</i>		1 vrlo loše	2 loše	3 prihvatljivo	4 dobro	5 vrlo dobro
1	Promicanje i stvaranje inkluzivne atmosfere (bez diskriminacije, uz poštivanje raznolikosti kulturnih identiteta i maskuliniteta)	1	2	3	4	5
2	Prilagođavanje strukturnog okvira i sadržaja pojedinačnim potrebama sudionika (ritam, ograničenja, osobno porijeklo i iskustva)	1	2	3	4	5
3	Pojašnjavanje pravila o povjerljivosti (posebno u kojim slučajevima će se povjerljivost morati prekršiti - informirani pristanak)	1	2	3	4	5
4	Poticanje sudjelovanja i razgovora svih sudionika	1	2	3	4	5
5	Stvaranje neformalnih prilika za interakciju i izgradnju odnosa (npr. izleti, kuhanje, posjete muzejima)	1	2	3	4	5
6	Angažirati kulturalne medijatore/posrednike ili članove zajednica kao su-voditelje grupe	1	2	3	4	5
7	Osigurati prevoditelje za sve jezike u grupi	1	2	3	4	5
8	Nešto drugo:	1	2	3	4	5

6. Interkulturalna i jezična pitanja u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja

<i>6.1. Koliko su dobre sljedeće strategije u rješavanju međukulturalnih i jezičnih razlika u rodno osjetljivom programu prevencije nasilja</i>		1 vrlo loše	2 loše	3 prihvatljivo	4 dobro	5 vrlo dobro
1	Korištenje profesionalnih prevoditelja izvan lokalne zajednice(ca)	1	2	3	4	5
2	Korištenje prevoditelja iz lokalne zajednice(ca)	1	2	3	4	5
3	Korištenje članova grupe kao prevoditelja	1	2	3	4	5
4	Korištenje interkulturalnih posrednika (medijatora)	1	2	3	4	5
5	Korištenje državljana zemlje porijekla kao su-voditelja	1	2	3	4	5
6	Korištenje ne-jezičnih metoda ili onih koje se manje zasnivaju na jeziku (poput glume, likovnih tehnika itd.)	1	2	3	4	5
7	Korištenje audiovizualnih/multimedijskih resursa	1	2	3	4	5
9	Nešto drugo:	1	2	3	4	5

7. Potrebe stručnjaka u radu s muškim migrantima i izbjeglicama na prevenciji rodno utemeljenog nasilja

7.1. S obzirom na sljedeće potrebe stručnjaka u radu s muškim migrantima i izbjeglicama na rodnoj osjetljivosti i prevenciji nasilja molimo Vas procijenite: a) koliko su te potrebe važne ? b) u kojoj su mjeri one kod Vas zadovoljene?		a) važnost potrebe					b) zadovoljenost potrebe				
		1 uopće nije važno	2 donekle važno	3 umjereno važno	4 prilično važno	5 jako važno	1 uopće ne	2 malo	3 umjereno	4 prilično	5 u velikoj mjeri
1	Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s izbjeglicama i migrantima (diskriminacija/rasizam)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
2	Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s rodnim ulogama i nasiljem (diskriminacija/seksizam)	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
3	Propitivanje vlastitih uvjerenja, stereotipa i iskustava u vezi s rodnim ulogama i nasiljem kod (muških) izbjeglica i migranata	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
4	Znanje o rodnim i obiteljskim ulogama i odnosima u kulturama porijekla migranata i izbjeglica	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
5	Znanje o problemima, poteškoćama i preprekama u procesu integracije migranata u novu kulturu	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
6	Znanje o nacionalnom sustavu prihvaćanja i integracije migranata/izbjeglica	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
7	Poznavanje nacionalnog pravnog okvira za rodno utemeljeno nasilje i nasilje u obitelji	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
8	Poznavanje relevantnih protokola i postupaka upućivanja žrtava i počinitelja u suočavanju s rodno utemeljenim i obiteljskim nasiljem	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
9	Znanje i vještine za rad s muškarcima na rodnim ulogama i maskulinitetu	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
10	Znanje i vještine za prepoznavanje i rješavanje rodno utemeljenog i obiteljskog nasilja kod počinitelja i žrtava nasilja	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
11	Znanja i vještine grupnog rada s klijentima iz različitih kultura	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
12	Znanja i vještine grupnog rada i upravljanja grupnim procesima u preventivnom radu s muškarcima	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
13	Nešto drugo:	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5

8. Primjeri dobre prakse rada na prevenciji rodno utemeljenog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama

„Filter“ pitanje:

Znate li za neke primjere rada na rodnim ulogama /maskulnosti i/ili sprečavanju rodno utemeljenog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama?	☐	☒ Da	☐	☒ Ne
---	--------------------------	--	--------------------------	--

Ako ne -> prijedite na pitanje 9.

8.1. Ako je odgovor „da“, navedite kratak opis i poveznicu na internetsku stranicu ako je dostupna ako ili na dokument s informacijama o svakoj od inicijativa koje su Vam poznate:

„Filter“ pitanje:

Jeste li sami sudjelovali u bilo kojem od navedenih primjera rada na rodnim ulogama/maskulnosti ili prevenciji rodno utemeljenog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama?	☐	☒ Da	☐	☒ Ne
--	--------------------------	--	--------------------------	--

Ako da -> preskočite sljedeće „filter“ pitanje.

Ako ne -> „filter“ pitanje:

Imate li dovoljno znanja o bilo kojem od navedenih primjera rada na rodnim ulogama/maskulnosti i/ili sprečavanju rodno utemeljenog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama, da biste mogli odgovoriti na neka pitanja o njima?	☐	☒ Da	☐	☒ Ne
---	--------------------------	--	--------------------------	--

Ako ne -> prijedite na pitanje 9.

Ako da - „Filter“ pitanje:

Želite li odgovoriti na nekoliko pitanja o svojem iskustvu i naučenim lekcijama iz toga rada (to će trajati oko 15 min)?	☐	☒ Da	☐	☒ Ne
--	--------------------------	--	--------------------------	--

Ako ne -> prijedite na pitanje 9.

8.2. Kako se zvao program rada na rodnim ulogama/maskulnosti ili sprečavanju rodno utemeljenog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama u kojem ste sudjelovali ili koji poznajete (ako imate nekoliko primjera, molimo Vas odaberite onaj koji smatrate najrelevantnijim)?

8.3. Koja su bila tri glavna cilja tog programa/projekta?

1.

2.

3.

8.4. Koje su bile tri glavne strategije za **uključivanje i motiviranje** muških migranata ili izbjeglica da sudjeluju (i koliko su bile uspješne)?

1.

2.

3.

8.5. Ukratko opišite glavne sadržaje tog projekta/programa.

8.6. Koje su bile tri glavne poteškoće ili prepreke u tom projektu/programu i kako su prevladane?

1.

2.

3.

8.7. Kako su se rješavali problemi kulture i jezika i s kojim uspjehom (npr. prevoditelji, kulturalni medijatori/posrednici)?

8.8. Ukupno gledajući, koje su tri glavne naučene lekcije iz Vašeg primjera rada na rodnim ulogama/maskulnosti ili sprečavanju rodno zasnovanog nasilja s muškim migrantima ili izbjeglicama?

1.

2.

3.

9. Informacije o rezultatima i aktivnostima našeg projekta

9.1. Ako želite biti obaviješteni o projektnim aktivnostima i rezultatima i eventualno sudjelovati u njima, molimo Vas da pošaljete e-mail na spa@dpp.hr.

9.2. Ima li još nešto što biste nam željeli reći ili imate kakav komentar o ovom upitniku ili FOMEN projektu?

Hvala Vam puno na Vašem vremenu i na tome što ste podijelili svoje znanje s nama!